

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

**POSTOPKI IN NALOGE MESTNE REDARSKE
SLUŽBE MARIBOR**

Dejan Dušej

Ljubljana, februar 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**POSTOPKI IN NALOGE
MESTNE REDARSKÉ SLUŽBE MARIBOR**

Kandidat : Dejan Dušej
Številka indeksa : 27022

Mentor: mag. Miloš Senčur

Ljubljana, februar 2010

POVZETEK

Diplomsko delo se nanaša na postopke in naloge mestne redarske službe Maribor. Osrednji del diplomske naloge predstavlja potek vodenja postopka o prekršku v predhodno omenjeni redarski službi.

Uvodoma je v diplomskem delu predstavljena zgodovina redarske službe in primerjava med posameznimi državami. Poudarek je na zakonodaji, ki ureja področje mestnega redarstva, ter nalogah oz. pooblastilih, ki jih uporabljajo mestni/občinski redarji pri svojem delu. Zakon o občinskem redarstvu, ki je bil sprejet l. 2006, določa pristojnosti in pooblastila občinskih redarjev. Ker so v Sloveniji sorazmerno majhne občine, Zakon o občinskem redarstvu omogoča občinam, da se povežejo v skupno medobčinsko redarsko službo. Občinski redarji se vsakodnevno srečujejo s postopkom vodenja o prekršku, ki je podrobno predstavljen v sklepni analizi diplomskega dela.

Ključne besede: redarstvo, prekrškovni organ, izterjava, zakon

SUMMARY

This thesis deals with procedures and duties of the municipal warden service of Maribor. The central part of the thesis describes the initiation of misdemeanour proceedings by the abovementioned municipal warden service.

In the introduction of the thesis, the history of the municipal warden service and the comparison between individual states are presented. The focus is laid on the legislation covering the area of municipal wardens and the duties and powers applied by city/municipal wardens during their work. The Act on Local Police that was adopted in 2006 defines the powers and jurisdiction of municipal wardens. As the municipalities in Slovenia are relatively small in size, the Act on Local Police allows the municipalities to unite into joint inter-municipal warden services. Municipal wardens are daily confronted with misdemeanour proceedings which are described in detail in the final analysis of the thesis.

Key words: municipal wardens, misdemeanour body, enforcement of fine, act

KAZALO

POVZETEK	ii
SUMMARY	iii
1 UVOD.....	1
2 MESTNO REDARSTVO.....	3
2.1 RAZVOJ REDARSTVA V SLOVENIJI.....	3
2.2 PRIMERJALNO PRAVNI PREGLED REDARSTVA PO SVETU.....	6
2.3 NAMEN VZPOSTAVITVE REDARSTVA	9
2.4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE NALOG OBČINSKEGA REDARSTVA	10
2.5 IZVAJANJE POOBLASTIL IN PRISILNIH SREDSTEV OBČINSKEGA REDARSTVA	10
2.6 OBVEŠČANJE O ZADRŽANJU IN UPORABI PRISILNIH SREDSTEV	19
3 PRAVNA PODLAGA ZA DELOVANJE MESTNE REDARSKE.....	20
3.1 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O OBČINSKEM REDARSTVU	20
3.2 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU.....	21
3.3 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARNOSTI CESTNEGA PROMETA	22
3.4 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O PREKRŠKIH IN ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI.....	23
4 ORGANIZIRANOST IN VODENJE MESTNE REDARSKE SLUŽBE	24
5 VRSTE IN OBSEG NALOG MESTNE REDARSKE SLUŽBE.....	27
5.1 NALOGE NA PODROČJU ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI CESTNEGA PROMETA V NASELJIH	27
5.2 NALOGE NA PODROČJU ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI NA OBČINSKIH JAVNIH POTEH, REKREACIJSKIH IN DRUGIH JAVNIH POVRŠINAH.....	29
5.3 NALOGE ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI JAVNEGA PREMOŽENJA TER ZGRADB IN DRUGIH OBJEKTOV NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE.....	30
5.4 NALOGE VZDRŽEVANJA JAVNEGA REDA IN MIRU.....	30
5.5 NALOGE NA PODROČJU PREPREČEVANJA KAZNIVIH DEJANJ IN DRUGIH KAZNIVIH RAVNANJ	31
5.6 NALOGE NA PODROČJU VARSTVA OKOLJA	32
5.7 IZVAJANJE NADZORA NAD NEPRAVILNO USTAVLJENIMI IN PARKIRANIMI VOZILI NA DOLOČENIH MESTIH IN KRAJIH	33
5.8 NALOGE V ZVEZI S POSEBNIM REŽIMOM PARKIRANJA	34
5.9 NALOGE NA PODROČJU DINAMIČNEGA PROMETA	34
6 POTEK VODENJA POSTOPKA O PREKRŠKU	35
7 ZAKLJUČEK	39
LITERATURA	41
VIRI.....	42
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORICE	43

1 UVOD

Danes se status in naloge redarstva precej razlikujejo od tistih, ki so veljale v samem začetku. Takrat so v Sloveniji krajevna občinska redarstva skrbela predvsem za varnost v kmetijstvu in na cestah, le v redkih primerih so lahko občinski stražarji osebo prijeli. Leta 1991 je prišlo do razpada Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) in do ustanovitve neodvisne države Republike Slovenije, ki je s svojo zakonodajo, razvojem policije in občinskih redarstev prišla do stopnje razvoja, kot smo ji priča danes. Občinska redarstva vse bolj pridobivajo na svoji veljavi tako med prebivalstvom kot tudi na zakonski podlagi z Zakonom o varnosti cestnega prometa (2004), Zakonom o prekrških (2003), Zakonom o varstvu javnega reda in miru (2006) ter Zakonom o občinskem redarstvu (2006) (Interno gradivo mestne občine Maribor, 2008, str.70).

Da bi zagotovili varnost in red v lokalnih skupnostih oz. občinah, morajo le-te ustanoviti redarsko službo ali pa skupaj z več občinami skupno medobčinsko redarsko službo. Ključni pomen te službe je v izvajanju vseh njenih pravic in dolžnosti oz. pooblastil ter s tem povezano učinkovitostjo njenega delovanja in prijaznostjo do uporabnikov, torej do drugih organov, služb, organizacij, civilne družbe in nazadnje do delovnih ljudi, občanov občine in drugih državljanov.

Tako kot ostali organi, ki skrbijo za izvajanje podobnih nalog (npr. policija), imajo tudi mestne oz. medobčinske redarske službe svoje pravice, dolžnosti in pooblastila zapisana v zakonih in podzakonskih aktih. Zakon o občinskem redarstvu (v nadaljevanju Zored) je temeljni zakon za določanje in izvajanje pooblastil občinskega redarja, katera so v skladu s tem zakonom prilagojena nalogam za zagotavljanje javne varnosti in javnega reda na območju občine oziroma nalogam na področju prometa, varovanja javnega reda in miru, obravnavi prekrškov zoper javni red in mir ter nalogam pri varovanju javnega premoženja in nalogam varovanja naravne in kulturne dediščine.

Ukrepi, kot so ugotavljanje istovetnosti oseb, zadržanje oseb in uporaba fizične sile, so torej nujno potrebni za zagotavljanje javne varnosti in javnega reda ter miru. Delo mestnih redarjev ni več zgolj ugotavljanje in ukrepanje zoper tiste kršitelje, ki so nepravilno parkirali svoja vozila ali povzročili oviro v cestnem prometu, ampak tudi ukrepanje zoper tiste kršitelje, ki s svojim ravnanjem uničujejo javno premoženje, pišejo po objektih, se nedostojno vedejo na javnem kraju, bodisi vsiljivo beračijo, bodisi ščuvajo ali razkazujejo nevarne živali z namenom povzročanja občutka strahu ali ogroženosti pri ljudeh.

Namen diplomske naloge je prikazati in približati delo Mestne redarske službe Maribor, njeno sestavo, ter njihova pooblastila pri opravljanju vsakodnevnih dolžnosti in nalog.

Na začetku bom opredelil razvoj redarstva v Sloveniji in povzel osnovne značilnosti redarstva po svetu. Sledila bo opredelitev namena vzpostavitve redarstva, pogojev za opravljanje nalog in uporaba pooblastil ter prisilnih sredstev občinskega redarstva na splošno.

Kot vsa druga delovna mesta ima tudi delovno mesto mestnega redarja oz. redarke opredeljene pristojnosti in pravno podlago, ki jih morajo pri delu upoštevati, zato bom v tretjem poglavju opredelil le-te.

V četrtem poglavju bom s pomočjo organigrama na kratko orisal organiziranost in vodenje Mestne redarske službe Maribor.

Opisani postopek v praktičnem delu diplomske naloge je značilen za Mestno redarsko službo Maribor, zato bom v petem poglavju navedel vrste in obseg nalog le-te, saj brez osnovnih poznavanj le-teh ni mogoče izpeljati omenjenega postopka. !

Postopek zaznave prekrška se začne z izrekom opozorila ali z vročitvijo plačilnega naloga na terenu oz. obvestila o prekršku in zaključi s plačilom kršitelja. Problem, ki ga zaznavam pri delu Mestne redarske službe Maribor v zvezi s predhodno omenjenim postopkom, je povezan s časom trajanja samega postopka plačila kršitelja, zato bom v praktičnem delu podrobno prikazal potek postopka ugotovitve prekrška in podal svoje predloge za izboljšanje.

Drug problem, s katerim sem se soočil pri pisanju diplomske naloge, je primerna literatura. Ta je večinoma interne narave. Redarstvo je šele na začetku svojega razvoja oz. v fazi reorganizacije po ZoRed-u, saj je s 1. 1. 2009 parlament Republike Slovenije sprejel in naložil občinam, da morajo ustanoviti redarsko službo ali se priključiti oz. ustanoviti medobčinsko redarsko službo.

2 MESTNO REDARSTVO

2.1 RAZVOJ REDARSTVA V SLOVENIJI

Leto 1849 je pomenilo nov preboj za lokalno samoupravo v tedanji Kraljevini Avstriji, ko je dunajska vlada izdala zakon, ki je urejal delovanje občin. V svojem bistvu je urejal vrsto nalog, vendar je za naše proučevanje pomembno, da je določal tudi, da je občina odgovorna za varnost na svojem območju. Iz tega zakona se je razvijala krajevna policija, za katero je avstrijski notranji minister leta 1850 določil, da občine same določajo oborožitev pripadnikov krajevne policije, njihova uniforma pa ni smela biti enaka uniformam redne vojske, orožništva ali vojaški policijski straži. O njihovi uniformi, številu, oborožitvi pa so občine morale poročati občinskim glavarstvom, ta pa poveljnikom orožniških polkov, ki so delovali na določenih okoliših.

Kranjska je v letu 1866 dobila pravila, ki so določala občinski in volilni red. Ta pravila so leta 1866 naštel 13 izvirnih nalog občin in na prvem mestu je bilo zapisano, da »skrbi, da sta človek in lastnina brez nevarnosti«. Država si je pridržala pravico, da sme iz višjih razlogov prenesti opravila krajevnega redarstva z občine na državo.

Občine na Slovenskem so največjo pozornost namenile varnosti v kmetijstvu in na cestah. Dežele so dobile pravice, da s svojimi predpisi urejajo varnost na nekaterih področjih, predvsem kmetijstvu, gozdarstvu, rudarstvu, lovu, ribištvu in vodnem gospodarstvu.

Za takratne občinske stražnike so veljala nekatera načela, med njimi, da stražno osebje potrdi in zapriseže okrajno glavarstvo, imajo pravice in dolžnosti javne straže, če so v uniformi ali vsaj nosijo vidno znamenje, njihovo pričanje je v kazenskih zadevah enakovredno izpovedi državnih stražnikov itd.

Občinski stražnik je smel osebo prijati v dveh primerih, in sicer, če jo je zaloti pri kaznivem dejanju v njegovi pristojnosti, a mu je bila nepoznana, ni imela prebivališča v stražnikovem okolišu, mu je ugovarjala, ga zmerjala ali se mu upirala, ali pa je zagrešila veliko škodo oziroma posebno hudobijo, če je stražnik sumil, da je neznana oseba storila ali bi lahko storila kaznivo dejanje iz njegove pristojnosti.

Občinski stražnik je moral osebo takoj oziroma najpozneje v 48 urah predati pristojnim oblastem. Če mu je pobegnila, jo je smel loviti tudi zunaj svojega nadzornega okoliša.

Kasneje, od leta 1875, je bil v veljavi poseben zakon, ki je opredeljeval varovanje poljščin. Tako so občine imele svoje poljske čuvaje, ki so naloge lahko opravljali za več občin hkrati, lahko pa je občina imela tudi več čuvajev, odvisno pa je bilo od njene finančne zmožnosti.

Naslednje področje urejanja občin je bil cestni promet in delitev cest, ki je pomenila tudi pristojnosti za njihovo skrb in nadzorstvo, in tako je Vojvodina Kranjska leta 1874 sprejela predpise, ki so vsebovali vsa pravila prometa in kazni za kršitve.

Na Slovenskem so imela štiri mesta, in sicer Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj, status tako imenovanih statutarnih mest in so imela pravico in dolžnost do posebnega statusa svoje varnostne sile.

V Ljubljani, ki je bila deželna prestolnica, so svojo zakonsko podlago za tovrstno urejanje dobili poleti 1850, tudi s potrditvijo cesarja. Med naloge je sodila skrb za krajevno policijo, ki pa ni zagotavljala javne varnosti, saj je ta naloga pripadala policijski direkciji, ki je v Ljubljani obstajala od konca 18. stoletja dalje, podrejena pa je bila državnim oblastem, mestna občina pa jo je v določenem delu financirala. Leta 1866 je bila policijska direkcija ukinjena, del njenih nalog je prešel na deželno vlado, del pa na mesto.

Ljubljana je vzpostavila svojo mestno varnostno stražo. Od leta 1898 je policijske zadeve v Ljubljani vodil policijski urad pri magistratu, ki je štel 9 oseb. Mestna straža mu je bila podrejena in je štela 51 mož, in sicer 2 vodji, 10 nadstražnikov, 20 stražnikov in 18 pomožnih stražnikov ter 1 detektiva. Dunaj je ocenil, da je straža ob protinemških demonstracijah jeseni 1908 v Ljubljani ukrepala preveč blago in neodločno, zato je začel s pripravami na poddržavljanje te policije. Do tega je prišlo leta 1913, ko je v Ljubljani začela ponovno delovati policijska direkcija, ki so ji rekli ravnateljstvo. Namesto mestnih stražnikov so odslej za javno varnost skrbeli stražniki.

Leta 1866 so tudi druga statutarna mesta, in sicer Maribor, Celje in Ptuj, vzpostavila svojo mestno stražo skladno s svojimi potrebami in zmožnostmi (Durić in Jeršin, 2008, str. 7) .

Med prvo svetovno vojno so bile organizirane tako imenovane občinske straže, ki so predvsem pazile na sumljive osebe, tujce, varovale mostove na deželnih cestah, pomembne vodovode, pošne, telefonske, telegrafske in železniške naprave.

V času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) in Kraljevine Jugoslavije so v začetku veljali predpisi iz cesarskih časov. Razdrobljenost policijskih sil je motila oblasti v Beogradu, hkrati pa je vplivala tudi na slabo učinkovitost teh sil. Kralj je zato leta 1928 določil pravila, ki so veljala za občinske stražnike.

Hkrati pa je potekala še reorganizacija policije, ki je pomenila ustanovitev predstojništev mestne policije v Mariboru in Celju, kasneje pa še v Kranju. Na Ptujju je straža ostala v pristojnosti policije.

Leta 1933, skoraj 15 let po nastanku Kraljevine SHS, so poenotili ureditev občin. Določeno je bilo, da občina opravlja naloge krajevne policije, če jih ne opravlja država. Pojem krajevna policija je obsegal sedem področij in na prvem mestu je bila navedena skrb za javno, osebno varnost, moralo, red in mir v občini.

Če kaznovanje teh prekrškov ni sodilo v pristojnost drugih oblasti, je to nalogo prevzela občina.

Že takrat sta v Ljubljani delovali dve zasebni čuvajski podjetji, v Mariboru eno.

Po drugi svetovni vojni, ko je prišlo do revolucionarnega prevzema oblasti, so se občine preoblikovale v ljudske odbore, krajevni ljudski odbor pa je imel nalogo skrbeti za javni red in mir ter je za ta namen vodil pomožno milico.

Med njihovimi nalogami, ki so bile na las podobne nalogam bivših stražnikov, čuvajev, redarjev, je bilo na prvem mestu varstvo javnega reda in miru, osebna ter premoženjska varnost.

Pomožna (ljudska) milica je bila neuspeh poskus, ki verjetno ni uspel tudi zaradi kadrovskih in prostorskih težav poklicne (ljudske) milice. Vsekakor je na neuspeh pomožne (ljudske) milice vplivala tudi zakonodaja, ki je pristojnosti, še boljje dolžnosti, poklicne (ljudske) milice vse bolj vezala na krajevni občinski ljudski odbor med drugim tudi, da postaja ljudske milice zavaruje administrativno izvršitev njegovih sklepov in odločb, da mora na ukaz predsednika občinskega ljudskega odbora opravljati določene naloge.

Izjemna moč krajevnih odborov oziroma skupščin se je kazala v tem, da so v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve ustanavljali in odpravljali postaje oziroma oddelke milice, imenovali vodstvene starešine enot, komandir postaje milice v občini pa je bil za svoje delo in delo enote odgovoren občinski skupščini in njenemu svetu za notranje zadeve.

Kasneje je zakonodaja prinesla nekaj sprememb, povečala se je moč in vpliv republiškega sekretarja za notranje zadeve.

V okviru družbene samozaščite in splošnega ljudskega odpora je bila 1976. leta vzpostavljena narodna zaščita, ki je v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah skrbela za varovanje pogojev dela, družbeno lastnino in objekte skupnega pomena, za varovanje reda ter zagotavljanje varnega in mirnega življenja.

Leta 1980 so občine dobile zakonsko možnost, da občinska skupščina ustanovi organ za nadzor nad izvajanjem predpisov o javnem redu in miru, parkiranju motornih vozil in komunalni urejenosti.

Pravice, dolžnosti in obveznosti teh delavcev je lahko določil odlok občinske skupščine, hkrati pa je bila občinski skupščini podeljena pravica, da postaji milice s splošnim delovnim področjem daje smernice in napotke za opravljanje njenih nalog, pomembnih za varnost v občini.

Leta 1991 pa je prišlo do razpada Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) in do ustanovitve neodvisne države Republike Slovenije, ki je s svojo zakonodajo, razvojem policije in občinskih redarstev prišla do stopnje razvoja, kot smo ji priča.

Občinska redarstva vse bolj pridobivajo na svoji veljavi tako med prebivalstvom kot tudi na zakonski podlagi z Zakonom o varnosti cestnega prometa (2004), Zakonom o prekrških (2003), Zakonom o varstvu javnega reda in mira (2006) ter Zakonom o občinskem redarstvu (2006).

Razvoj občinskega redarstva v občinah je bil v zadnjih letih zelo dinamičen in dokaj uspešen. Intenzivno se je začel razvijati po letu 1998, ko je bil sprejet Zakon o varnosti v cestnem prometu, in od leta 2004, ko je stopil v veljavo nov Zakon o varnosti v cestnem prometu, ki je prinesel nove pristojnosti in pooblastila občinskim redarjem. Od takrat so se pooblastila in pristojnosti samo še širile oz. nadgrajevale, zato je to področje dela zelo zaznamovalo delovanje občinske uprave, predvsem na področju prilagajanja sprememb, ki jih je narekovala nova oz. dopolnjena zakonodaja (Sodja, 2009, str. 5). V skladu z novo zakonodajo o mestnem redarstvu, se varnost povečuje z zagotavljanjem večjih pristojnosti represivnih organov in ustanavljanjem novih (tednik Mladina).

2.2 PRIMERJALNO PRAVNI PREGLED REDARSTVA PO SVETU

Ob mednarodni pravni primerjalni analizi je opaziti temeljno značilnost, ki se nanaša na prisotnost ali odsotnost vpliva lokalnih skupnosti na zagotavljanje varnosti. Določen vpliv v obliki sodelovanja v različnih posvetovalnih telesih policije obstaja v zelo veliko državah, pristojnost organiziranja institucionaliziranih lokalnih instrumentov zagotavljanja varnosti pa imajo pretežno lokalne skupnosti v decentraliziranih državah (npr. Francija, Italija), medtem ko v federalnih državah (Nemčija, Avstrija) lokalna skupnost praviloma ne organizira lastnih varnostnih služb. Tradicionalno pomembno vlogo imajo lokalne varnostne službe v tako imenovanih anglosaksonskih državah, zlasti v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Združenih državah Amerike. Tudi v slovenskem policijsko-varnostnem izročilu so bile v različnih zgodovinskih obdobjih uveljavljene določene oblike lokalnih varnostnih organov in služb. Začenši z lokalnimi policijsko-varnostnimi organi slovenskih vinorodnih dežel – določeni so bili z normami slovenskega običajnega prava v 15. in 16. stoletju v znanih zbirkah predpisov Gorske bukve – do mestne policije in občinskih policijskih straž pod prvo slovensko oblastjo po razpadu Avstro-Ogrske monarhije. Tovrstne oblike lokalnih varnostnih služb so se na Slovenskem ohranjale vse do druge svetovne vojne. Ureditev lokalnih policijsko-varnostnih zadev po drugi svetovni vojni se je ohranila do osamosvojitve. Od osamosvojitve pa vse do sprejetja Zakona o policiji (1998), ki je upravljanje javne varnosti in javnega reda na lokalni ravni prepustil neobveznemu sodelovanju državne policije in bolj kot ne laičnim predstavnikom lokalne skupnosti.

V državah, kjer lokalne varnostne službe sicer niso del varnostne tradicije, se zaradi vedno novih varnostnih izzivov ukvarjajo s temi vprašanji. Deželna policija v Nemčiji je v deželni in ne zvezni pristojnosti, vendar je glede na status nemških dežel še vedno državna policija.

Zaradi zavedanja o pomembnosti vloge lokalnih skupnosti pri zagotavljanju varnosti prebivalcev poskusno uvajajo »prostovoljne policiste«, njihovo področje dela pa je predvsem prisotnost, opazovanje in poročanje pred kaznivimi dejanji, nadzor cestnega prometa, varovanje poslopij in javnih površin ter raziskovanje prekrškov. Nizozemska ne pozna lokalne policije, njena ureditev pa je zelo podobna slovenski. Lokalni redarji so odgovorni za nadzor mirujočega prometa, šolajo pa se pri policiji.

Avstrija ne pozna lokalne policije, vendar ima urejeno lokalno varnostno oblast, ki je pristojna za javne varnostne zadeve na ravni okraja oziroma občine. Lokalnim je nadrejena varnostna oblast države, ki si vedno pridržijo pravico odločanja, če presodi, da teža posameznih postopkov presega okvire lokalne oblasti in morajo biti za to pod njeno pristojnostjo. Okrajne varnostne službe so urejene v okrajnih zakonih. Namen zveznega policijskega prava je namreč drugačen od namena okrajnega policijskega prava. Policijske dejavnosti v okrajih so usmerjene v upravno-policijske naloge, medtem ko je na zvezni ravni usmeritev bolj v varnostno-policijske dejavnosti. Vendar se tudi v okviru upravno-policijske dejavnosti v okrajih ukvarjajo z varnostno problematiko. Okrajno pravo se glede varnostne problematike ukvarja predvsem z vprašanji družbeno nezaželenega vedenja, kot na primer prepoved povzročanja hrupa, prepoved javnega žaljivega vedenja, prepoved prekrškov zoper čast in dobro ime, prepoved beračenja na javnih mestih, prepoved prostitucije izven dovoljenih krajev, prepoved posedovanja nevarnih živali itd.

Občina lahko tem pogojem doda še svoje omejitve, v kolikor lokalne razmere na terenu zahtevajo posebno obravnavanje, na primer prepoved povzročanja hrupa, ki velja samo za določen čas ali območje. V primerih, ko se pojavi nevarna situacija, ki je tipična za neko občino in kot takšna ni urejena v zveznih ali okrajnih zakonih, je pristojnost nad ureditvijo le-te v rokah občine, lahko pa tudi okraja (npr. prepoved kopanja v gramoznih jamah). V izjemnih situacijah (razlog nujnosti) lahko takšen predpis sprejme župan, vendar ga mora občinska oblast potrditi, takoj ko je to mogoče.

Kršitev prepovedi se obravnava kot upravni prekršek, kaznen pa je določena v lokalnih oziroma okrajnih pravnih dokumentih. Nadzor in spoštovanje teh določil ureja in revidira občinska/okrajna varnostna oblast.

V **Franciji** je bilo področje lokalne policije spremenjeno in drugače urejeno s spremembami zakonodaje v letu 1999 ter s sprejemom mnogih podzakonskih predpisov. Na podlagi spremenjene zakonodaje je župan pristojen izvajati potrebne ukrepe na področju javnega reda, varnosti in javne higiene v občinah. Pod administrativnim nadzorstvom predstavnika države v departmaju je župan pristojen za mestno in podeželsko policijo. Izjema je Pariz, ki je edino mesto, kjer župan nima pristojnosti mestne policije, te pristojnosti izvaja prefekt.

Zakonodaja, ki ureja pristojnosti lokalne skupnosti, podrobno našteva pristojnosti mestne policije. Ta lahko ima na posameznem področju še druge pristojnosti. Med prisilnimi sredstvi, ki jih lahko uporablja mestna policija, je tudi nošenje orožja, kamor se uvršča strelno orožje in plinski razpršilec.

V **Italiji** ima lokalna policija dolgoletno tradicijo, saj njeni začetki segajo v sredino 18. stoletja. Zakonska podlaga za ustanavljanje lokalne policije sega v leto 1986. Mestna policija je organizirana v obliki policijske strukture na ravni občine in le redko za potrebe več občin. Je organ lokalne skupnosti in sodi v pristojnost krajevnih oblasti. Predstavlja vmesni člen med lokalnimi oblastmi, prebivalci in državnimi oblastmi (Lavtar, 2006, str. 13).

V mestni policiji velja določena hierarhija v nazivih, pri dodeljenih pooblastilih in na področju dela. To pomeni, da vsi pripadniki enote ne opravljajo enakih del, saj se naloge dodeljujejo skladno z lokalnimi in državnimi predpisi in so prilagojene lokalnim interesom. Naloge lokalne policije se delijo v dve večji skupini, in sicer na institucionalne naloge in upravne oziroma administrativne naloge.

Kandidat za mestnega policista mora končati za to predvidene izobraževalne programe, ki zajemajo šestmesečni tečaj in dve leti preizkusnega dela. Ker na območju občine opravljajo vse funkcije policije (ustavljajo vozila, obravnavajo vse vrste prometnih nesreč, preprečujejo in ugotavljajo vse kršitve), imajo enaka pooblastila kot vse druge državne policije v Italiji. Mestne policije v Italiji so ponekod oborožene, vendar je to odvisno od lokalnih oblasti. Če je mestna policija oborožena, orožja nimajo vsi pripadniki mestne policije, temveč le tisti, ki od prefekta dobijo naziv uslužbenca javne varnosti. Mestni policisti lahko nosijo orožje le v službi, hranijo pa ga v enotah.

V **Veliki Britaniji** uniformirana neoborožena in oborožena policija tesno sodeluje z lokalnimi oblastmi in skupnostjo. Sodelovanje temelji na ugotovitvi, da se policija sama ne more uspešno boriti proti neredu in kriminalu. Lokalne oblasti, privatni sektor in drugi morajo sodelovati s policijo, da razvijajo in izvajajo strategije na področju zmanjševanja kriminala. Da bi dosegli te cilje, je reforma policijskega sistema v letu 2000 omogočila izvajanje nekaterih policijskih pooblastil »civilnim osebam«. Policija v te namene lahko usposobi državljane, ki nato v skladu z navodili in pod nadzorom policije prevzamejo in izvajajo specifične naloge. Policijski načelniki lahko imenujejo pomožno osebje za štiri vrste nalog: zaščita skupnosti, preiskovanje, pridržanje in spremljanje. Stražniki lahko kaznujejo prekrške s področja asocialnega obnašanja (kršitve javnega reda).

Kršitelje lahko legitimirajo in če sumijo, da so podatki lažni, lahko kršitelja zadržijo do 30 minut odvisno od prihoda policije. Stražnik lahko pri tem uporabi sprejemljiva sredstva, da izvede pridržanje.

Med drugim lahko stražnik za doseg ciljev zaseže alkohol in tobačne izdelke ali celo vozilo. Stražniki lahko sodelujejo pri izvajanju policijskih kordonov, vendar jih ne morejo izvajati samostojno.

Lokalne oblasti lahko zaposlijo ulične oz. parkovne nadzornike. Za izvajanje nekaterih nalog s področja javnega reda jih pooblasti policijski načelnik, policija pa skrbi za sistem njihovega usposabljanja. Pooblaščenec lahko izreka fiksno določene kazni za prekrške, kot so kolesarjenje po peš poteh ali če psi onesnažujejo okolico. pridržanja.

2.3 NAMEN VZPOSTAVITVE REDARSTVA

Zakon o občinskem redarstvu (Lavtar, 2007, str.31) ureja delo občinskega redarstva tako, da izhaja iz načela enakosti pred zakonom, ki izključuje samovoljo redarja ter preseganje njegovih pooblastil, saj po načelu strokovnosti z nadzorom nad opravljanjem redarske službe ne dopušča dvomov v korektnost dela redarja. Hkrati besedilo zakona temelji na načelu delitve odgovornosti med posameznimi nosilci nalog s področja varnosti v Republiki Sloveniji. Zakon o varnosti cestnega prometa (v nadaljevanju: ZVCP), ki določa pristojnost občine oziroma pooblastila redarstva na področju nadzora nad mirujočim prometom, določa pristojnosti občin na tem področju na ta način, da so predpisana pooblastila, ki jih hkrati z državnimi organi (policijo) izvršujejo redarstva.

Podobno rešitev vsebuje Zakon o varstvu javnega reda in miru (v nadaljevanju: ZVJRM), ki določa, da občina oziroma njeni redarji ali redarstvo na območju občine opravljajo naloge preprečevanja, odkrivanja in kaznovanja storilcev prekrškov zoper javni red in mir tako, da se ohranijo polna pooblastila pristojnih državnih organov. Zakon namreč določa, da ta nadzor opravljajo redarji in hkrati policisti, kar pomeni, da ne glede na določitev občinske pristojnosti, država svojo pristojnost ohrani. Vloga države oziroma policije je pri skupnih zadevah javne varnosti subsidiarna in še vedno odločilna. Če je javno varnostna zadeva takšne narave, da jo lahko rešuje redarstvo, je to njegova naloga. Policija nastopa šele, ko je to potrebno zaradi same narave stvari (npr. zahtevnost, stopnja nevarnosti, javni interes ipd.) ali če tako sama oceni. V trenutku, ko policija iz takšnih ali drugačnih razlogov prevzame zadevo, je delovanje redarjev pod njenim poveljstvom. Policija tudi sicer v okviru zakona nudi redarstvu strokovno in operativno pomoč.

V skladu z Zakonom o občinskem redarstvu (v nadaljevanju: ZORed) so občine, mestne občine oziroma več občin skupaj (medobčinsko redarstvo) dolžne zagotoviti kadrovske, materialne in druge pogoje za delo redarstva. Država lahko v sodelovanju z organi lokalne oblasti načrtuje določene oblike uresničevanja javnih varnostnih ciljev iz njene pristojnosti s pomočjo redarstva in za to zagotovi tudi ustrezna finančna sredstva (npr. varovanje državne strateške infrastrukture na lokalnem območju, državnih prirediteljev ipd.). Občinsko redarstvo je del občinske uprave, njena samostojna notranja organizacijska enota. Delovno področje občinskega redarstva, s katerim so določena njegova pooblastila, določi zakon in občina z odlokom. V okviru svojega delovnega področja je občinsko redarstvo prekrškovni organ občine. Občinsko redarstvo vodi vodja, katerega položaj določa zakon.

2.4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE NALOG OBČINSKEGA REDARSTVA

V skladu z Zakonom o javnih uslužbencih (v nadaljevanju: ZJU) in Zakonom o prekrških (v nadaljevanju: ZP-1) so z ZORed-om določeni tudi pogoji, ki jih morajo izpolnjevati pooblaščenice uradne osebe občinskega redarstva.

To so vsi tisti uradniki, ki imajo pooblastila za vodenje postopka in odločanje v prekrškovnem postopku ter pooblastila po Zakonu o občinskem redarstvu. Z določbami zakona, ki določajo naloge vodje občinskega redarstva, ter določbami, ki določajo razmerja med občinsko upravo in redarstvom, je zagotovljeno, da se lahko občinska redarstva organizirajo in delujejo kot strokovni organi. S takšno ureditvijo se zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter načela sorazmernosti v postopkih občinskega redarstva.

Pooblaščenice uradne osebe občinskega redarstva morajo izpolnjevati splošne pogoje določene z ZJU-jem, opraviti predpisan preizkus znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku ter preizkus znanja za opravljanje nalog občinskega redarstva (tudi mestnega in medobčinskega) in za uporabo pooblastil redarja.

Usposobljenost pooblaščenih uradnih oseb občinskega redarstva za opravljanje nalog redarstva, uporabo pooblastil določenih z zakonom ter za ravnanje z napravami in tehničnimi sredstvi se zagotavlja s strokovnim usposabljanjem in obdobjim izpopolnjevanjem ter preizkusom znanja (Lavtar, 2006, str. 11).

2.5 IZVAJANJE POOBLASTIL IN PRISILNIH SREDSTEV OBČINSKEGA REDARSTVA

ZORed natančneje določa način določanja in izvajanja pooblastil občinskega redarja, ki pri opravljanju svojega dela prihaja neposredno v stik z državljani. Pooblastila občinskega redarja niso enaka policijskim pooblastilom. Njegova pooblastila so prilagojena nalogam za zagotavljanje javne varnosti in javnega reda na območju občine oziroma nalogam na področju prometa, varovanja javnega reda in miru, obravnavi prekrškov zoper javni red in mir ter nalogam pri varovanju javnega premoženja ter varovanja naravne in kulturne dediščine. Za uporabo prisilnih sredstev občinskih redarjev se smiselno uporabljajo določbe Zakona o policiji in podzakonskih predpisov, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

ZORed upošteva, da občinski redarji ne izdajajo in vročajo le plačilnih nalogov, ki so v skladu z ZP-1 ter odločbe o prekršku, zoper katere je dovoljen ugovor, temveč so v neposrednih stikih z ljudmi v različnih okoliščinah in situacijah, v katerih lahko pride do nepravilnega ali celo nezakonitega in nesorazmernega ravnanja (Ur. list RS, št. 139/06).

Prav zaradi tega ZORed z 19. členom omogoča ljudem, ki izrazijo svoje nestrinjanje z ravnanji občinskih redarjev ali izrazijo sum v upravičenost, zakonitost in sorazmernost uporabe njihovih pooblastil, da se zoper njihove postopke pritožijo, in da so po predpisanem postopku ugotovljene nepravilnosti občinskih redarjev ustrezno odpravljene ter zoper odgovornega občinskega redarja izrečeni z zakonom predpisani ukrepi (ZJU).

Pooblastila lahko opredelimo kot mandat, ki ga občinski redarji potrebujejo za uspešno opravljanje nalog, ki so določene z zakonom in občinskimi predpisi. Takšna upravičenja oziroma posebne pravice niso zgolj pravice, temveč največkrat istočasno predstavljajo tudi dolžnosti, saj zakonodajalec od tistega, ki ima pooblastila zahteva, da jih tudi mora uporabiti ob pogojih, ki jih določa zakon in na način, ki je določen v zakonu in podzakonskih aktih (Lavtar, 2007, str.42).

Pooblastila v najširšem pomenu pomenijo pravico, največkrat tudi dolžnost določenih oseb, da lahko ali pa morajo opraviti uradno dejanje oziroma izvršiti določene ukrepe ali opravila. Pooblastilo je pravica in dolžnost določenih oseb, da v primerih določenih z zakonom in načinom, ki je določen z zakonom, izvajajo proti osebam določene ukrepe in opravila oziroma je pravica, da kdo uradno veljavno opravi oziroma opravlja kako pravno dejanje.

V Zakonu o občinskem redarstvu (ZORed) so določena tista pooblastila, s katerimi je občinskemu redarjem zagotovljeno izvajanje nalog javne varnosti in javnega reda na območju občine. Glede na predpise lahko uporabljajo naslednje ukrepe (Portir, 2008, str. 3):

- a) opozorilo,
- b) ustno odločbo,
- c) ugotavljajo istovetnost,
- č) opravljajo varnostni pregled osebe,
- d) zasežejo predmete,
- e) zadržijo storilca prekrška in kaznivega dejanja,
- f) uporabijo fizično silo ter sredstva za vklepanje in vezanje ter
- g) plinski razpršilec.

V ZP-I so uzakonjena pooblastila občinskih redarjev, ki jih izvajajo v postopkih o prekrških, posamezna pooblastila pa jim dajejo tudi drugi (specialni) zakoni. Tako lahko med pooblastila občinskih redarjev na določen način štejemo tudi naslednje ukrepe (Ur. list. RS, št.3/2007):

- izvajajo nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju,
- izvajajo nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavljajo kršitve določb 113. člena zakona o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja,

- zahtevajo od voznika motornega vozila voziško dovoljenje in prometno dovoljenje, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovijo njegovo istovetnost,
- uporabljajo znake, ki jih uporabljajo policisti z zakonom in podzakonskimi akti.

a) Opozorilo

ZORed v 10. členu določa, da ima občinski redar pri opravljanju nalog pooblastilo izrekanja opozorila. Drugi odstavek istega člena določa, da se za izvajanje pooblastila opozorila uporabljajo tudi določbe Zakona o policiji in podzakonski predpisi, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

Zakon o policiji določa v 34. členu, da policisti z opozorilom opozarjajo osebe, državne organe, gospodarske družbe, samostojne podjetnike, posameznike, organe, organizacije in samoupravne lokalne skupnosti na okoliščine ali ravnanja, ki ogrožajo življenje, osebno varnost ali premoženje ljudi, kot tudi na splošno nevarnost.

Opozorila so lahko ustna, pisna oziroma dana z drugimi primernimi sredstvi. Vselej morajo biti jasna, kratka, korektna in nedvoumna ter morajo vsebovati razlog in namen opozarjanja.

Pri tem je bistveno, da je potrebno pooblastilo opozorilo ločiti od pooblastila ukaza, ki ga je dovoljeno dajati le za ukrepe in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog policije, in za toliko časa, kolikor je potrebno, da se lahko te naloge opravijo. Ob upoštevanju navedenega je potrebno upoštevati, da gre pri uporabi opozorila kot pooblastila občinskega redarja za pooblastilo, ki ga ima redar na podlagi ZORed-a. Tako lahko občinski redar pooblastilo opozorilo uporabi v primerih, ko osebo v postopku seznanja (opozarja) na nevarnosti. Za neupoštevanje opozorila, ki ga izreče občinski redar na podlagi določil ZORed-a, niso določene nobene posledice.

Poudariti je treba, da imajo občinski redarji možnost izreka opozorila tudi po ZP-I, ki določa, da lahko pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa namesto izreka sankcije, kršitelja opozori, če je storjeni prekršek neznatnega pomena in če pooblaščen uradna oseba oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep. O izrečenih ukrepih se lahko vodi evidenca, vendar obdelava osebnih podatkov pri tem ni dovoljena.

b) Ustna odredba

ZORed v 10. členu določa, da ima občinski redar pri opravljanju svojih nalog pooblastilo, da lahko izreka ustne odredbe. Podrobneje je pooblastilo za izrek ustne odredbe opredeljeno v 11. členu ZORed-a, ki določa, da z ustno odredbo občinski redar daje obvezna navodila in prepovedi, odreja ukrepe in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog iz pristojnosti občinskega redarstva. Z odredbo se zahteva, da mora kdo kaj storiti ali opustiti zaradi zagotovitve teh nalog.

Delno je mogoče pooblastilo izrekanja ustne odredbe primerjati s pooblastilom „ukazovanja“, ki ga imajo policisti na podlagi določb 34. člena Zakona o policiji (ZPol), ki določa, da z ukazom policisti dajejo posameznikom, državnim organom, gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom posameznikom, organom, organizacijam in skupnostim navodila in zahteve za ukrepe in dejavnosti, ki jih mora kdo storiti ali opustiti, da bi se zavarovalo življenje ljudi, varovalo premoženje pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega ravnanja, zagotovila varnost prometa, preprečili neredi, nemiri in druge podobne kršitve javnega reda ali odvrnile škodljive posledice naravnih in drugih nesreč, v skladu z odločitvami organov, pristojnih za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Ustno odredbo kot pooblastilo uporabi občinski redar v tistih primerih, ko mora od koga zahtevati, da ta nekaj stori ali opusti, in je to nujno potrebno, da lahko občinski redar uspešno opravi nalogo iz svoje pristojnosti in s tem poskrbi za javno varnost in javni red na območju Mestne občine Maribor.

c) Ugotavljanje istovetnosti

ZORed v 10. členu določa, da ima občinski redar pri opravljanju nalog pooblastilo ugotavljanja istovetnosti. Ugotavljanje istovetnosti je ukrep, dejanje oziroma opravilo, s katerim se ugotavlja, ali je določena oseba resnično tista, za katero se izkazuje ali za katero se misli, da je. To opravilo je v policiji znano kot legitimiranje, to pa je uradno dejanje, s katerim policisti, smiselno pa tudi občinski redarji, ugotavljajo istovetnost in osebne podatke svojih oseb v postopku.

Podrobneje je pooblastilo za ugotavljanje istovetnosti opredeljeno v 12. členu ZORed-a, ki določa, da občinski redar ugotavlja istovetnost osebe, ki s svojim obnašanjem in ravnanjem na določenem kraju ali ob določenem času vzbuja sum, da bo ogrozila varnost ljudi ali premoženja, izvršuje ali je izvršila prekršek ali kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.

Istovetnost oseb se ugotavlja na podlagi vpogleda v osebno izkaznico ali drugo veljavno listino, ki je opremljena s fotografijo in jo je izdal državni organ. Istovetnost je mogoče ugotavljati tudi na podlagi tuje potne listine ali druge javne listine, ki je opremljena s fotografijo, na podlagi katere je mogoče ugotoviti istovetnost ali na podlagi drugih dokumentov, ki vsebujejo podatke o osebi, ali ob pomoči drugih, ki osebo poznajo.

Osebo, katere istovetnost ugotavlja, je občinski redar dolžan seznaniti z razlogi za ugotavljanje istovetnosti. Če občinski redar ne more ugotoviti istovetnosti osebe, jo zadrži in obvesti policijo, ki mora prevzeti nadaljevanje identifikacijskega postopka.

Občinski redar lahko pri opravljanju nalog zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa zahteva od voznika motornega vozila vozniško dovoljenje in prometno dovoljenje, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovi njegovo istovetnost. Udeleženec cestnega prometa mora izročiti občinskemu redarju zahtevano listino na vpogled.

č) Varnostni pregled osebe

ZORed v 10. členu odloča, da ima občinski redar pri opravljanju nalog pooblastilo izvajanja varnostnega pregleda osebe. Drugi odstavek istega člena določa, da se za izvajanje pooblastil varnostnega pregleda uporabljajo določbe ZPol-a in podzakonskih predpisov, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

Ob upoštevanju navedenega, moramo pri izvajanju pooblastila „varnostni pregled“ poznati vsebinsko enako pooblastilo iz Zpol-a, ki v 38. členu določa, da lahko policisti pri opravljanju nalog določenih z zakonom, v primeru, ko obstaja verjetnost napada ali samopoškodovanja s strani določene osebe, opravijo varnostni pregled te osebe.

Pod istimi pogoji lahko opravijo varnostni pregled tudi občinski redarji. Iz navedenega torej izhaja, da lahko pooblastilo varnostnega pregleda uporabijo zgolj in samo iz varnostnih razlogov.

Pri tem je potrebno opozoriti, da varnostni pregled po ZPol-u obsega pregled osebe, njenih stvari in prevoznega sredstva, pri čemer se ugotavlja, ali je ta oseba oborožena in ali ima pri sebi oziroma s seboj druge nevarne predmete.

Podrobneje je način izvedbe pooblastila varnostnega pregleda določen v 22., 23. in 24. členu Pravilnika o policijskih pooblastilih, ki določajo (Ur. list RS, št. 40/2006):

- da pri varnostnem pregledu policist z rokami pretipa oblačila osebe, rokavice, pokrivalo in lase ter pregleda obutev. Če pri tem zazna predmet ali snov, ki bi ju oseba lahko uporabila za napad ali samopoškodovanje, predmet ali snov vzame in pregleda. Policist pregleda tudi druge predmete, ki jih ima oseba pri sebi in bi lahko bilo v njih skrito orožje ali drugi nevarni predmeti. Varnostni pregled osebe praviloma opravlja oseba istega spola, razen kadar varnostnega pregleda ni mogoče odložiti (22. člen),
- da lahko policisti opravijo tudi varnostni pregled stvari, prevoznega sredstva, ki so v neposredni bližini in dostopni osebi, ki jo varnostno pregleduje (23. člen) in

- da lahko policist, če pri varnostnem pregledu najde orožje ali drug nevaren predmet, le tega odvzame.

Če policist najde predmet, ki mora biti zasežen na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, zakona, ki ureja postopek o prekrških, ali na podlagi drugega zakona, policist po pregledu nadaljuje postopek po teh predpisih (24. člen).

Tako kot je to določeno v ZPol-u, se varnostni pregled opravlja vselej, ko obstaja verjetnost (sum), da bo oseba napadla občinskega redarja z orodjem, orožjem ali kakim drugim predmetom (šop ključev, prenosni telefon) ali poškodovala samega sebe.

d) Zadržanje storilca prekrška in kaznivega dejanja

ZORed v 10. členu določa, da ima občinski redar pri opravljanju nalog pooblastilo zadržanja storilca na kraju prekrška ali kaznivega dejanja. V 13. členu ZORed-a je določeno, da sme občinski redar na kraju dogodka zadržati storilca prekrška in osebo zaloteno pri kaznivem dejanju, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti ali na predlog. Zadržanje sme trajati do prihoda policistov vendar najdlje eno uro.

Pri izvajanju tega pooblastila je potrebno poudariti, da je s pooblastilom zadržanja storilca prekrška in kaznivega dejanja neposredno povezano pooblastilo izrekanja ustne odredbe. Da bi se zagotovila jasna opredelitev med posameznimi dejanji oziroma fazami izvajanja postopka redarja je nujno, da ga povežemo s pooblastilom izdajanja ustne odredbe, s katero bomo storilcu jasno povedali oziroma odredili zadržanje. Od izrečene odredbe dalje pa teče tudi enourni rok, ki ga ima občinski redar na voljo za izvajanje pooblastila zadržanja.

Zakon o kazenskem postopku določa v 160. členu, da sme tistemu, ki je zasačen pri kaznivem dejanju, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, vsakdo vzeti prostost. Osebo, ki ji je bila na tej osnovi vzeta prostost, moramo takoj izročiti preiskovalnemu sodniku ali policiji, če tega ne moremo storiti, pa o tem takoj obvestiti nekoga od teh organov.

e) Zaseg predmetov in ravnanje z zaseženimi predmeti

ZORed določa, da imajo občinski redarji pooblastilo za zaseg predmetov, pri tem pa morajo uporabljati določbe ZPol-a in podzakonske predpise, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnega pooblastila policistov. ZPol določa v 46. členu, da policisti zasežejo predmete na podlagi odredbe pristojnega organa ali iz razlogov, določenih z zakonom.

Policisti pri opravljanju drugih nalog, določenih z zakonom, zasežejo predmete, namenjene za napad ali samopoškodovanje, kakor tudi predmete, s katerimi se lahko huje ogrozi javni red ali splošna varnost ljudi ali premoženja, ali predmete, ki so bili uporabljeni, pridobljeni oziroma so nastali s prekrškom ali kaznivim dejanjem.

Predmete so policisti dolžni izročiti pristojnemu organu. V primeru, da zoper osebo, ki so ji bili predmeti zaseženi, ni bil uveden postopek pred pristojnim organom, je treba predmete osebi vrniti, razen če gre za nevarne predmete. Podrobneje je način izvedbe pooblastila zasega predmetov in ravnanje z zaseženimi predmeti določen v 58., 59., 60., 61. in 62. členu Pravilnika o policijskih pooblastilih, ki določajo:

- če okoliščine to dopuščajo, policist ukaže osebi, naj sama pokaže ali izroči predmet, ki ga je potrebno zaseči,
- nevaren predmet odvzame policist ali druga strokovno usposobljena oseba, ki lahko poskrbi za nadaljnjo hrambo ali uničenje,
- policist predmet zaseže tako, da prepreči njegovo poškodovanje,
- do izpolnitve zapisnika ali potrdila mora biti predmet pod vidnim nadzorom njegovega upravičenca ali v zapečatenem ovoju,
- v akt o zasegu policist vpiše komu, kje in kdaj je bil predmet zasežen, zakonsko podlago zasega, kdo ga je zasegel in natančen opis predmeta,
- opis mora vsebovati vrsto in značilnosti ter tudi vidne poškodbe predmeta, tako da ga je mogoče razlikovati od drugih podobnih predmetov,
- policist lahko v postopku fotografira ali posname predmet in okolje, v katerem je bil najden,
- o zasegu hitro pokvarljivega blaga mora policist takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca ali sodišče za prekrške, ki odloči o nadaljnjem postopku z zaseženim blagom.

Policist zasežen predmet odstopi pristojnemu organu. Če je potrebno na predmetu iskati sledove kaznivega dejanja ali prekrška ali opraviti drugo kriminalistično tehnično opravilo, policist ta postopek izvede pred pošiljanjem predmeta pristojnemu organu.

Nevaren predmet, ki ne bo vrnjen osebi, mora policist komisijsko uničiti oziroma odstopiti pristojni organizaciji, ki je usposobljena za njegovo uničenje, ter o tem napisati zapisnik o uničenju in obvestiti osebo, ki ji je bil predmet zasežen. Če predmet ni nevaren ali ni bil predlagan postopek pred pristojnim organom, ga mora policist, takoj ko je mogoče, vrniti osebi, ki ji je bil zasežen, ali drugi upravičeni osebi. O vrnitvi zaseženih predmetov policist obvesti upravičenca in ga pozove, da predmete prevzame na sedežu organa praviloma v kraju njenega prebivališča, hkrati pa ga opozori na njegovo pravico zahtevati, da se mu predmeti dostavijo na dom.

S predmetom, ki je bil zasežen osumljencu kaznivega dejanja in ni njegova last, ali je bil najden na kraju kaznivega dejanja in je njegov lastnik neznan, policist ravna po določilih zakona, ki urejajo kazenski postopek.

Policijska enota zasežene predmete do izročitve pristojnemu organu hrani vidno ločeno v posebnem prostoru ter vodi njihov pregled.

Na vsakem predmetu morajo biti naslednji podatki:

- številka v skladu s pravili o pisarniškem poslovanju,
- njegova zaporedna številka v posamezni zadevi ter
- ime in priimek policista, ki je vodil postopek.

V policijski enoti so lahko predmeti v drugem prostoru le, kadar je to upravičeno zaradi preiskovanja zadeve (npr. pregled večje količine dokumentov), neupravičenim osebam pa je onemogočen dostop.

ZP-1 določa, da se smejo odvzeti predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek, ali pa so nastali s prekrškom, če so storilčeva last, ali če z njimi razpolaga pravna oseba, ki je storilec prekrška. Predmeti se smejo vzeti tudi, če niso storilčeva last, ali z njimi ne razpolaga pravna oseba, ki je storila prekršek, če to terjajo splošna varnost, varovanje življenja in zdravja ljudi, varstvo okolja in ohranjanje narave, gospodarska razmerja ali razlogi morale, kot tudi v drugih primerih, ki jih določa zakon. S tem pa ni prizadeta pravica drugih terjati odškodnino od storilca.

Tudi z zakonom, ki določa prekršek, se sme določiti odvzem predmetov. Pri odvzemu morajo biti občinski redarji še posebej pozorni na to, kakšni pogoji so določeni za odvzem. Bistvenega pomena je to, kar je določeno, torej ali se morajo ali se lahko odvzamejo oziroma zasežejo določeni predmeti.

ZJRM-1 določa, da lahko občinski redar zaseže brez odločbe pristojnega organa acetilen (karbid) ali druge plinske zmesi za pokanje, če je pri njihovi uporabi prišlo do vznemirjenja ali občutka ogroženosti ljudi. ZVCP določa, da lahko občinski redar odvzame neupravičeno uporabljeno parkirno karto.

Opozoriti je potrebno, da tudi občinski predpisi določajo prekrške, za katere je lahko predpisan tudi ukrep oziroma pooblastilo odvzema predmetov.

f) Uporaba fizične sile ter sredstev za vklepanje in vezanje

Fizično silo sme občinski redar uporabiti samo v primeru, če drugače ne more od sebe ali koga drugega odvrniti istočasnega protipravnega napada, sredstva za vklepanje in vezanje pa zoper osebo, ki jo sme v skladu z Zakonom o občinskem redarstvu zadržati, če se upira zadržanju ali želi pobegniti, v tem primeru gre za represivno uporabo prisilnega sredstva (Žaberl, 2007, str. 20).

Uporaba fizične sile kot prisilnega sredstva je torej tudi uporaba telesne moči in spretnosti občinskega redarja (gibanj telesa ali delov telesa v telo druge osebe) proti drugi osebi z neposrednim fizičnim stikom (dotikom). Praviloma se uporablja kot osnovna in milejša vrsta prisilnega sredstva za neposredno delovanje na ljudi.

Za uporabo fizične sile se šteje uporaba:

- strokovnih prijemov in pritiskov, ki jih lahko občinski redarji uporabijo za obvladovanje pasivnega upiranja,
- strokovnih udarcev in
- strokovnih metov,

s pomočjo katerih lahko ob uporabi lastne telesne moči občinski redar obvlada osebo, ki ga napade ali da lahko odvrne istočasni protipravni napad od drugega. Pri tem pa mora občinski redar ob drugih načelih upoštevati zlasti načelo zakonitosti in strokovnosti.

Sredstva za vklepanje in vezanje lahko občinski redar v skladu z 2. odstavkom 14. člena Zakona o občinskem redarstvu uporabi zoper osebo, ki jo sme v skladu s tem zakonom zadržati, če se upira zadržanju ali želi pobegniti. Namen teh sredstev je, da osebi oziroma kršitelju onemogoči ali omeji gibanje, prepreči beg, upiranje in napad ali samopoškodovanje. Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje se uvršča med milejša prisilna sredstva, vendar se z njimi še vedno posega v osebno svobodo, dostojanstvo in integriteto osebe, proti kateri se uporabljajo tovrstna prisilna sredstva. Slednje od občinskega redarja zahteva, da uporablja sredstva za vklepanje in vezanje zakonito in strokovno.

Med prisilna sredstva za vklepanje in vezanje se uvrščajo:

- sredstva za vklepanje (različne vrste lisic),
- sredstva za vezanje (plastične zatege, vrvico) in
- druga priročna sredstva (lepilni trakovi, vezalke, hlačni ali drugi pasovi ...).

g) Plinski razpršilec

Ob upoštevanju določb 10. člena Zakona o občinskem redarstvu, ki določa uporabo »plinskega razpršilca« kot uporabo prisilnega sredstva, je potrebno poznati tudi določbe Zakona o policiji, ki v zvezi navedenega prisilnega sredstva določajo, da lahko plinski razpršilec, fizično silo in palico policist uporabi, če ne more drugače obvladati upiranja osebe, ki ne izpolnjuje zakonitih ukazov, moti javni red, ali upiranja osebe, ki jo je treba prijeti, privedi ali ji odvzeti prostost, kot tudi, če mora odvrniti napad na osebe ali objekte, ki jih varuje, ali napad na sebe ali koga drugega. Za občinskega redarja pa Zakon o občinskem redarstvu v 14. členu določa, da lahko plinski razpršilec uporabi samo v primeru, če drugače ne more od sebe ali koga drugega odvrniti istočasnega protipravnega napada.

Tako kot to sicer velja za vsako uporabo prisilnih sredstev, je treba pred uporabo plinskega razpršilca osebo opozoriti. Opozorilo seveda ne velja kot absolutno, saj je potrebno upoštevati dejstvo, da se osebo na to opozori vedno, kadar okoliščine to dopuščajo. To pomeni da v primeru napada na občinskega redarja ali koga drugega, se takšno osebo o uporabi tovrstnega prisilnega sredstva ne bo opozarjalo, temveč se bo plinski razpršilec nemudoma uporabil.

2.6 OBVEŠČANJE O ZADRŽANJU IN UPORABI PRISILNIH SREDSTEV

O izvedbi pooblastila zadržanja osebe in uporabi prisilnih sredstev mora občinski redar napisati poročilo ter ga predložiti v pregled vodji redarstva oziroma svojemu nadrejenemu ali osebi, ki jo ta pooblasti. Na podlagi izkušenj, ki jih ima policija pri pisanju tovrstnih poročil je smiselno, da poročilo občinskega redarja o zadržanju in uporabi fizične sile vsebuje predvsem sledeče:

- datum, čas in kraj uporabe prisilnega sredstva oziroma odreditve zadržanja,
- vrsto uporabljenega prisilnega sredstva,
- podatke o osebi proti kateri je bilo sredstvo uporabljeno,
- pooblastilo, ki ga je izvajal pred uporabo prisilnega sredstva oziroma zadržanja,
- vzrok in način uporabe prisilnega sredstva oziroma zadržanja,
- posledice uporabe prisilnega sredstva in
- druge okoliščine, ki so pomembne za oceno zakonitosti in strokovnosti uporabe prisilnega sredstva oziroma zadržanja.

V primeru, da je oseba zoper katero je občinski redar uporabil prisilno sredstvo v postopku telesno poškodovana, ji mora občinski redar nuditi nujno pomoč in ji v najkrajšem možnem času zagotoviti ustrezno medicinsko pomoč.

V primeru, da je osebi med postopkom povzročena telesna poškodba ali smrt, je vodja redarstva dolžan nemudoma oziroma takoj obvestiti župana Mestne občine Maribor.

V obvestilu županu mora vodja mestnega redarstva navesti podatke o osebi, razlogu, času in kraju zadržanja, uporabi prisilnega sredstva, vrsti uporabljenega prisilnega sredstva ter podatke o drugih okoliščinah in dejstvih, ki so pomembna za oceno zakonitosti in strokovnosti ravnanja občinskega redarja.

3 PRAVNA PODLAGA ZA DELOVANJE MESTNE REDARSKÉ SLUŽBE

Pravno podlago za delovanje občinskega redarstva predstavljajo pravice in dolžnosti redarstev oziroma redarjev, ki so določene v Zakonu o občinskem redarstvu (ZORed), Zakonu o varstvu javnega reda in miru (ZJRM), Zakonu o varnosti cestnega prometa (ZVCP), Zakonu o prekrških (ZP-1), Zakonu o lokalni skupnosti (ZLS) in v občinskih odlokih.

Ob tem je potrebno poudariti, da so temeljne pristojnosti redarstva določene v Zakonu o občinskem redarstvu, ki ureja uresničevanje pristojnosti občine za ustanovitev in organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog občinskega redarstva. Navedeni zakon določa tudi pogoje za opravljanje nalog pooblaščenih uradnih oseb občinskega redarstva, pooblastila, uniformo, označbe in opremo občinskih redarjev ter vsebino in način vodenja evidenc.

Zakon o občinskem redarstvu v svoji osnovi neprestano uporablja terminologijo, s katero vse navezuje na občinsko redarstvo in občinskega redarja. Le 2. člen ZORed-a določa, da se lahko ustanovi tudi mestno in medobčinsko redarstvo, v katerih pa opravljajo naloge občinski redarji oziroma »redarji«. Praviloma se uradno ne uporabljata pojma mestni redar in medobčinski redar. Tudi ko zakon v 10. členu določa pooblastila redarjev, uporablja le pojem občinski redar.

3.1 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O OBČINSKEM REDARSTVU

Kot je bilo že zapisano, je Zakon o občinskem redarstvu temeljni zakon za ustanovitev, organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog občinskega redarstva oziroma redarstva nasploh. Tako je v 2. odstavku 3. člena zakona določeno, da občinsko redarstvo na podlagi posameznih zakonov in občinskih predpisov, izdanih na njihovi podlagi ter na podlagi programa varnosti, skrbi za javno varnost in javni red na območju občine.

Glede na navedeno je Mestna redarska služba Maribor pristojna:

- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih ter na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino in
- vzdrževati javni red in mir.

ZORed je torej temeljni sistemski in organizacijski predpis, ki ureja uresničevanje pristojnosti občin za ustanovitev in organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog občinskega redarstva.

Na tem mestu je treba poudariti, da naloge občinskih redarjev niso določene po principu *numerus clausus* (točno določeno število nalog), saj je v 1. odstavku 3. člena ZORed-a eksplicitno določeno, da delovno področje in naloge občinskega redarstva določa zakon ali na podlagi zakona izdan občinski predpis.

3.2 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU

V Zakonu o varstvu javnega reda in miru (Ur. list RS, št. 70/2006, ZJRM-1) je v določbi 1. odstavka 27. člena generalno opredeljena pristojnost občinskega redarstva za nadzor nad izvajanjem določenih določb tega zakona oziroma pristojnost za odločanje o posameznih prekrških, ki so opredeljeni v ZJRM-1.

Tako lahko Mestna redarska služba v skladu z določbami ZJRM-1 v prekrškovnem postopku odloča o naslednjih kršitvah:

- nedostojno vedenje (7. člen),
- beračenje na javnem kraju (9. člen),
- uporaba nevarnih predmetov (prvi odstavek 11. člena),
- poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe (12. člen),
- pisanje po objektih (13. člen),
- vandalizem (16. člen),
- kampiranje (18. člen),
- uporaba živali (19. člen) in
- neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb (prvi in tretji odstavek 22. člena).

Pristojnosti občinskih redarjev po Zakonu o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) so za občinska redarstva novost in jih ne morejo v celoti izvajati s pomočjo pooblastil, ki jih imajo po ZoRed-u, saj so le pri teh omejeni. Tako mora npr. redar, ki zaloti kršitelja pri vandalizmu ali poškodovanju uradnega napisa, oznake oz. odločbe, itd., od kršitelja ugotoviti istovetnost, če le-te ne more ugotoviti, pokliče na pomoč policijo. Če slednja ne pride v roku 1 ure na kraj dogodka, mora redar kršitelja izpustiti. Opisano pristojnost občinskih redarjev, smatram kot slabost, saj bi moral v skladu z ZJRM-om imeti občinski redar večja pooblastila.

Največja slabost ZJRM-a, ki se nanaša na delo občinskega redarja je, da je le-ta trenutno vezan na napad kršitelja, ne pa na dejansko kršitev omenjenega zakona, saj lahko v celoti uporabi pooblastila zoper kršitelja le v primeru neposrednega napada nanj.

3.3 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARNOSTI CESTNEGA PROMETA

V Zakonu o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS, št. 133/2006, ZVCP-1-UPB4) in Spremembah in dopolnitvah zakona o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS št. 37/2008) so opredeljena pooblastila občinskega redarstva na področju cestnega prometa v občini. Skladno z določbo 14. člena ZVCP lahko občinski redarji zaradi zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa:

- urejajo in nadzirajo promet na cestah subjektov samoupravnih lokalnih skupnosti in državnih cestah v naselju,
- izvajajo nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju,
- izvajajo nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavljajo kršitve določb 113. člena ZVCP-a o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja in
- opravljajo nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo.

Pri opravljanju navedenih nalog občinski redarji izrekajo globe in opozorila ter izvajajo pooblastila in ukrepe, ki so preneseni nanje s tem in drugimi zakoni, ter ukrepe, določene z občinskimi predpisi.

Občinski redarji lahko pri opravljanju zgoraj navedenih nalog zahtevajo od voznika motornega vozila vozniško in prometno dovoljenje, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovijo njegovo istovetnost. Udeleženec cestnega prometa mora izročiti občinskemu redarju zahtevano listino na vpogled.

Pri izvajanju nalog se občinski redarji srečujejo s problemom, ki je povezan z neenakostjo dejanskega stanja v naravi in v zemljiški knjigi. Še v času bivše države so bile zgrajene določene stanovanjske soseske oz. blokavska naselja. Ta imajo vzorno urejeno prometno ureditev, kar pomeni, da so ob dovoznih poteh zgrajeni pločniki in kolesarske steze, s prometno signalizacijo pa so označene tudi posebej zgrajene interventne poti. Prometna signalizacija in način izgradnje dajeta videz javne prometne površine, toda stanje v zemljiški knjigi izkazuje travnik ali sadovnjak. Težava nastane takrat, ko se kršitelji izgovarjajo na zemljiškoknjižne izpiske in na sodiščih dosežejo ustavitev postopka o prekršku z obrazložitvijo, da bodisi dejanje ni prekršek, saj je le-ta bil storjen na zasebnem zemljišču, bodisi da je o prekršku odločil stvarno nepristojen organ.

Občinski redarji se pri izvajanju nadzora prometa na parkirnih prostorih pred trgovskimi centri srečujejo s težavo povezano s parkirnimi prostori namenjenimi invalidom.

S strani občanov, predvsem invalidov, so obveščeni, opozorjeni in grajani, da dopuščajo nedovoljeno parkiranje na pravilno označenih parkirnih mestih namenjenih le njim, torej invalidom.

Po izrečenih globah osebam, ki so neupravičeno parkirala na opisanih parkirnih mestih in s tem storile prekršek po 52. čl. ZVCP-ja (Ur. list RS, št. 83/2008, s spremembami in dopolnitvami), le-te vlagajo pravna sredstva z obrazložitvijo, da prometna površina ni javna, ampak je v zasebni lasti, kjer občinski redarji niso stvarno pristojni za odločanje.

Za učinkovito zagotavljanje varnosti cestnega prometa v občinah bi bilo potrebno spremeniti določila 5. alineje 1. odstavka 14. člena ZVCP-1, ki pa ne bi pomenila bistvene širitve pooblastil občinskim redarjem in neposrednega nadzora prometa, za katerega je pooblaščen policija. Občinska redarstva bi tako poleg izvajanja meritev hitrosti s samodejnimi merilnimi napravami, izvajala tudi nadzor nad vožnjo »skozi« rdečo luč, kar bi slikovno dokumentirala samodejna naprava za nadzor prometa.

3.4 PRISTOJNOSTI REDARJEV GLEDE NA ZAKON O PREKRŠKIH IN ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI

Občinski redar je oseba, ki ima poseben status, katerega določa ZORed in ostali zakoni ter podzakonski akti, v katerem so opredeljena njegova pooblastila. Iz vsebine pooblastil, ki so določena v ZORed-u, ZJRM-u, ZVCP-ju, ZP-1 in občinskih odlokih lahko neposredno ugotovimo, da ima občinski redar posebni status. Občinski redar je skladno z določbo 126. člena Kazenskega zakonika in zgoraj navedenimi predpisi, pooblaščen uradna oseba oziroma ima status pooblaščen uradne osebe ter hkrati vse pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz tega statusa. Tudi občinski redarji, ki delajo v Mestni redarski službi, imajo ob:

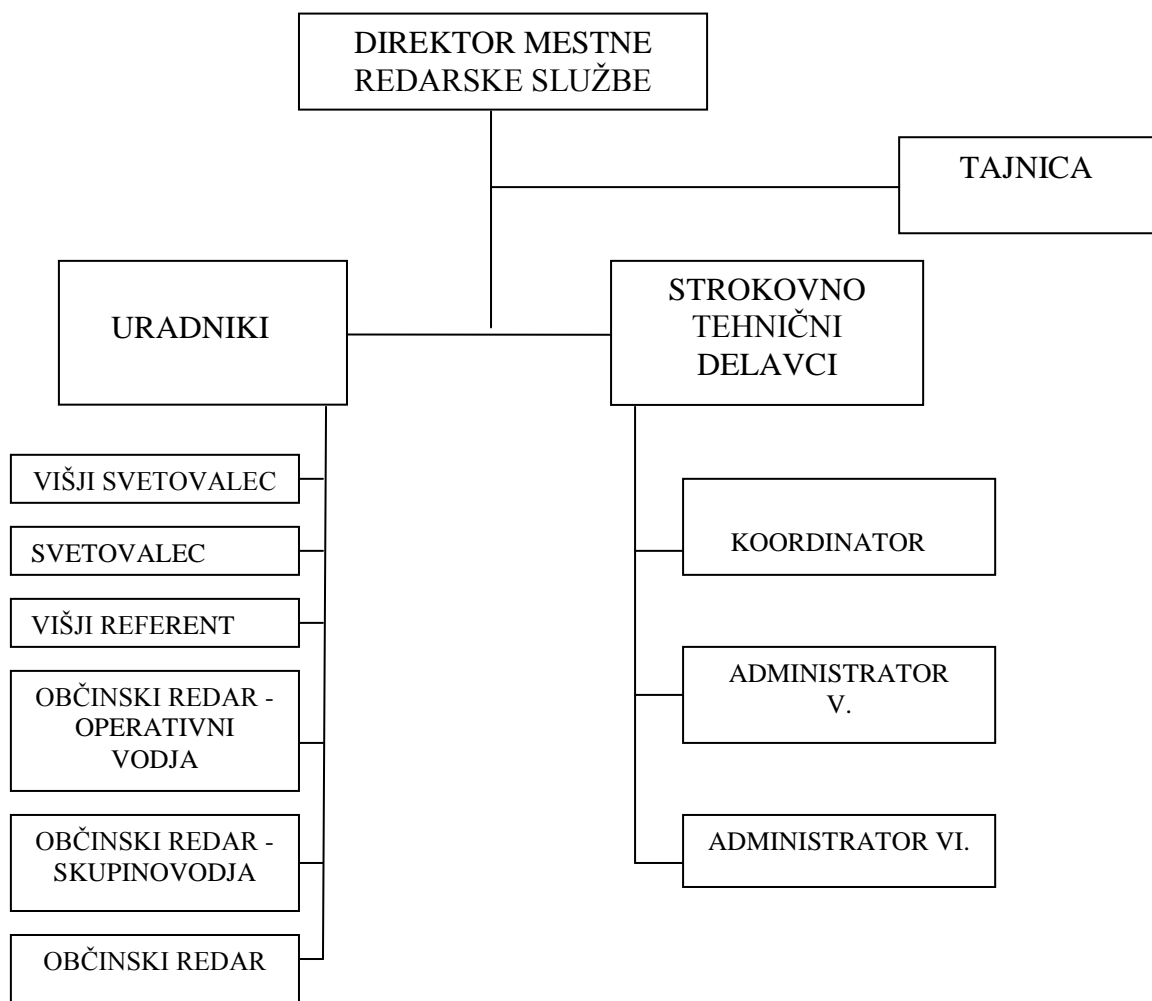
- ob statusu pooblaščen uradne osebe tudi
- status prekrškovnega organa.

Prekrškovni organi oziroma organi za odločanje o prekrških so določeni v 45. členu Zakona o prekrških. Z vidika redarstva je pomemben tudi Zakon o lokalni samoupravi (Ur. list RS, št. 94/2007), ki v 21. členu opredeljuje izvirne naloge občine, med katerimi je tudi naloga urejanja prometa v občini ter opravljanja drugih nalog občinskega redarstva.

4 ORGANIZIRANOST IN VODENJE MESTNE REDARSKE SLUŽBE MARIBOR

Med drugim je prav organizacija organov in služb, ki zagotavljajo varnost, tako na državni kot občinski ravni, ključnega pomena v smislu izvajanja vseh njihovih pravic in dolžnosti oziroma njihovih pooblastil, ter s tem povezano učinkovitostjo njihovega delovanja ter prijaznostjo do uporabnikov, torej do drugih organov, služb, organizacij, civilne družbe in nazadnje do delovnih ljudi, občanov občine in drugih državljanov. Občine lahko organizirajo redarsko službo na tri načine. V večjih občinah bodo organizirale redarstvo kot mestno (mestne občine) oz. občinsko redarstvo, se pravi samostojno službo znotraj občinske uprave. Če gre za manjše občine pa lahko storijo dvoje, zaposlijo občinskega redarja ali pa skupaj z dvema ali več občinami ustanovijo organ skupne občinske uprave (Lavtar, 2007, str. 19).

Tako je Mestna redarska služba z Odlokom o organizaciji in delovnem področju Mestne uprave Mestne občine Maribor po strukturi samostojna, vendar sestavni del Mestne uprave Mestne občine Maribor kot njen organ. Ob redarjih, vodstvu in administrativnem osebju je v redarski službi tudi več zaposlenih pooblaščenih oseb za vodenje prekrškovnih postopkov (prekrškovni organi) v skladu z določili Zakona o prekrških, kar ponazarja naslednji organigram.

Delovno področje Mestne redarske službe Maribor je zelo obsežno, saj mora:

- zagotavljati pripravo programa varnosti Mestne občine Maribor,
- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino,
- vzdrževati javni red in mir,
- voditi prekrškovni postopek v skladu z zakonom,
- voditi predpisane evidence o izrečenih ukrepih in v zvezi s prekrškovnim postopkom,
- opravljati nadzor nad izvajanjem predpisov Mestne občine Maribor in drugih aktov, s katerimi občina ureja zadeve iz svoje pristojnosti.

Kot zanimivost so v tabeli prikazani podatki o številu prebivalcev na redarja v 8 največjih slovenskih mestnih občinah (zasedenost marec 2008 – podatki so pridobljeni od vodstev redarskih služb teh občin):

Tabela 1: Število prebivalcev na redarja v 8 največjih slovenskih MO

MESTNA OBČINA	ŠTEVILO PREBIVALCEV	ŠTEVILO ZAPOSLENIH REDARJEV	ŠTEVILO PREBIVALCEV NA REDARJA
MO MARIBOR	114 349	11	10395/1R
MO LJUBLJANA	275 000	36	7639/1R
MO KRANJ	51 225	7	7317/1R
MO CELJE	48 081	10	4 808/1R
MO KOPER	47 539	10	4753/1R
MO NOVO MESTO	40 925	6	6821/1R
MO PTUJ	23 242	6	3874/1R
MO MURSKA SOBOTA	20 857	5	4171/1R
POVPREČJE	621218	91	6826/R

Vir: Interno gradivo (2008, str.34)

Vodenje Mestne redarske službe Maribor opravlja vodja redarske službe. Imenuje in razrešuje ga župan Mestne občine Maribor. Vodja odloča o zadevah iz pristojnosti redarstva, organizira in koordinira delo redarjev ter v okviru svojih pooblastil odgovarja za zakonitost in strokovnost dela Mestne redarske službe Maribor. Neposredno tudi koordinira delo redarjev preko vodje operative in vodij skupin. S tem je zagotovljena konsistentnost in enotno oblikovanje vodenja redarske službe. Kot predstojnik sodeluje na kolegiju direktorice mestne uprave Mestne občine Maribor in prenaša usmeritve za delo neposredno na podrejene tako redarje kot prekrškovne organe in administrativno osebje.

5 VRSTE IN OBSEG NALOG MESTNE REDARSKE SLUŽBE MARIBOR

Povzeto po Virantu (1999, str. 18) so občinski redarji pooblašteni predvsem za opozarjanje kršiteljev, izvajanje nekaterih ukrepov v mirujočem prometu in mandatno kaznovanje storilcev prekrškov.

Občinsko redarstvo ni tipična služba občinske, mestne oziroma medobčinske uprave. Enako velja tudi za občinskega redarja, ki prav tako ni tipično delovno mesto občinske oziroma mestne uprave. Občinski redar (tudi tisti, ki dela v mestnem redarstvu) je pooblaščen uradna oseba (primerjava s policijo), katerega delo je v večini represivnega značaja. Ker občinski redar opravlja delo na podlagi diskrecijske pravice odločanja iz področja svojega dela, je podvržen najrazličnejšim pritiskom, konfliktom in celo fizičnim obračunavanjem ter drugim neugodnim delovnim razmeram. Ta posledica se odraža tako v službenem kot privatnem času. Občinski redar opravlja svoje naloge z zelo podobnimi metodami in načini kot sorodne službe (policija, inšpektorji, carina), s to razliko, da pri svojem delu nima takšne količine ustreznih mehanizmov zaščite kot navedeni, kar se odraža na pritiskih in drugih oblikah nasilja nad redarjem.

Mestna redarska služba Maribor izvaja preventivne in represivne naloge, glede na vrsto in obseg nalog pa predvsem naslednje:

- a) naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa v naseljih,
- b) naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- c) naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine,
- d) naloge vzdrževanja javnega reda in miru,
- e) naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj ter
- f) naloge na področju varstva okolja.

5.1 NALOGE NA PODROČJU ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI CESTNEGA PROMETA V NASELJIH

Redar ukrepa v okviru svojih pooblastil, ki so opredeljena v zakonih in odlokih, v opisu del in nalog njegovega delokroga. Vse pa je namenjeno zagotavljanju čim večjega reda in varnosti v cestnem prometu. Pri opravljanju nalog redar nadzoruje mirujoči promet (nad ustavljenimi in parkiranimi vozili) na javnih cestah (Bežan, 1999, str. 46). Slednji postaja zaradi vse večje motoriziranosti prebivalcev v vseh večjih mestih zelo pomemben. Zaradi prepletanja različnih interesov prebivalcev, obiskovalcev in gospodarskih subjektov v mestnem prostoru, je urejanje mirujočega prometa zahtevna naloga.

Občine so soočene z zagotavljanjem čim večje mobilnosti na eni strani in s potrebo po omejevanju prometa v mestu iz ekoloških razlogov na drugi strani (Revizijsko poročilo, str. 4).

V zvezi s politiko mirujočega prometa Mestne občine Maribor (v nadaljevanju MOM), je bila opravljena revizija s strani računskega sodišča RS. Cilj revizije je bil izrek mnenja o smotrnosti poslovanja MOM na področju politike mirujočega prometa v letu 2005. Po mnenju računskega sodišča občina uresničuje in spremlja ukrepe na področju mirujočega prometa, če izvaja upravljanje javnih površin, vodi evidenco obstoječe infrastrukture na področju mirujočega prometa, zagotavlja ustrezne parkirne režime in vodi ustrezno cenovno politiko ter poroča o uresnitvi zastavljenih ciljev v skladu s predpisi (Revizijsko poročilo, str. 4).

Pri revidiranju smotrnosti poslovanja je računsko sodišče ugotovilo, da občina pri opravljanju nalog s področja omenjene politike ni bila uspešna.

Pri tem so bili navedeni naslednji razlogi:

- *ne izvaja uspešno sistema, ki ureja mirujoči promet.* Občina ni ugotavljala potreb in analizirala stanja, ni sprejela strategije razvoja občine, ni določila ciljev na področju mirujočega prometa, prav tako pa pri sprejemanju predpisov ni v celoti upoštevala zakonodaje s področju mirujočega prometa.
- *ni bila uspešna pri uresničevanju in spremljanju ukrepov na področju mirujočega prometa v letu 2005.* Razmerij z izvajalcem gospodarske javne službe ni natančno opredelila in ni v celoti upoštevala pogodbenih določil pri izvajanju gospodarske javne službe – vzdrževanje in upravljanje javnih parkirišč, ker ni natančno določila objektov in naprav, ki so bili dani v upravljanje. Občina je prihodke od parkirnin v nasprotju z ustanovitvenim aktom javnega podjetja vključila med prihodke proračuna, poleg tega pa prihodkov od parkirnin ni nadzorovala in ni preverjala, ali so ustvarjeni prihodki od parkirnin na parkirno mesto ustrezni. Občina je v letu 2005 razpolagala s prihodki od parkirnin in plačanih glob zaradi nepravilnega parkiranja, ki so za 2,6-krat presegli stroške vzdrževanja parkirišč. Tako je ustvarila sredstva, ki bi lahko bila dobro izhodišče za uspešen razvoj mirujočega prometa v občini, vendar jih ni uporabila za razvoj na tem področju. Občina nima zbirk podatkov o infrastrukturi na področju mirujočega prometa, zato nima podlag za oceno ustreznosti trenutnega stanja in načrtovanje na področju mirujočega prometa. Prometno ureditev mirujočega prometa je urejala zgolj s prometno signalizacijo, ni pa je določila s predpisom. Iz cenikov parkiranja izhaja, da je občina zagotavljala zgolj kratkotrajne oblike parkiranja, zanemarjala pa potrebe po celodnevem parkiranju.
- *ni bila uspešna pri poročanju o uresničevanju zastavljenih ciljev na področju mirujočega prometa.* Ciljev ni opredelila kakovostno in količinsko, zato tudi ni bilo mogoče meriti in oceniti učinkovitosti porabe sredstev glede na rezultate.

Naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa oziroma zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa redarstvo opravlja predvsem na ta način, da:

- a) ureja in nadzira promet na cestah Mestne občine Maribor in državnih cestah v naselju,
- b) dosledno izvaja nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju s tem, da v primeru zaznanih kršitev ustrezno in zakonito ukrepa,
- c) dosledno izvaja nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v naselju, še zlasti pa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- d) ugotavlja kršitve določb zakona o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja,
- e) opravlja nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo,
- f) sodeluje v akcijskih oblikah dela, ki so nacionalnega pomena,
- g) sodeluje v akcijah sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ter
- h) zagotavlja prometno ureditev ob varnostno zahtevnejših prireditvah in praznikih ter skupnih akcijah s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami.

5.2 NALOGE NA PODROČJU ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI NA OBČINSKIH JAVNIH POTEH, REKREACIJSKIH IN DRUGIH JAVNIH POVRŠINAH

Naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah Mestna redarska služba Maribor zagotavlja predvsem:

- a) s preventivnimi obhodi na javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah ter ugotavljanjem vseh tistih ravnanj udeležencev, ki se kažejo predvsem kot kršitve javnega reda in miru, motenje rekreativnih dejavnosti ali kažejo znake kaznivih dejanj oziroma drugih kaznivih ravnanj,
- b) z ustnim opozarjanjem in opozarjanjem preko sredstev javnega obveščanja o eventualnih nevarnostih in ogrožanjih, ki se pojavijo na javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah in območjih,
- c) s stalnim sodelovanjem s policisti in organiziranjem skupnih akcij,
- d) s posameznimi policijskimi postajami, katerih namen je preventivno delovanje in opozarjanje na kršitve in druge nepravilnosti udeležencev in
- e) drugimi oblikami delovanja (obveščanjem pristojnih o poškodbah na javnih poteh, o nezakonitih odstranitvah signalizacije ...).

5.3 NALOGE ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI JAVNEGA PREMOŽENJA TER ZGRADB IN DRUGIH OBJEKTOV NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Naloga zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter naravne in kulturne dediščine redarstvo zagotavlja na ta način, da:

- a) v okviru svojih pristojnosti skrbi za preprečevanje ogroženosti in napadov na javno premoženje ter zgradbe in druge objekte naravne in kulturne dediščine,
- b) poskrbi za zaščito sledov in zavarovanje kraja kaznivega dejanja ali drugega kaznivega ravnanja ter na ustrezen način obvesti policijo o poškodovanju teh objektov,
- c) sodeluje z zasebno varnostnimi službami (lastnimi ali pogodbeno najetimi), ki varujejo zgradbe in druge objekte naravne in kulturne dediščine, saj je njihovo varovanje obvezno glede na 59. člen Zakona o zasebnem varovanju (2007) in Uredbo o obveznem organiziranju službe varovanja (2008),
- d) opravlja druge naloge, s katerimi lahko prispeva k večji varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine ter
- e) sodeluje s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami pri akcijskem in rednem delu varovanja zgradb in objektov naravne in kulturne dediščine.

5.4 NALOGE VZDRŽEVANJA JAVNEGA REDA IN MIRU

Naloga vzdrževanja javnega reda in miru so poleg zagotavljanja varnosti cestnega prometa ena izmed osrednjih in pomembnejših nalog vseh redarstev v Republiki Sloveniji. Ne nazadnje imajo redarstva in občinski redarji pristojnosti, pooblastila in naloge, da se morajo aktivno in dejavno vključiti v vse procese in aktivnosti kontinuiranega zagotavljanja javnega reda in miru.

Glede na navedeno mora Mestna redarska služba Maribor na področju izvajanja nalog vzdrževanja javnega reda in miru zlasti:

- a) s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati izvrševanje prekrškov s področja javnega reda in miru in drugih prekrškov, s katerimi se posega v kakovost življenja in dela meščanov Maribora in njihovih obiskovalcev,
- b) s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati tudi druge kršitve javnega reda, s katerimi se znižuje stopnja varnosti javnega prostora oziroma območij mesta Maribor,
- c) ustrezno ukrepati po ZJRM-u v primeru zaznave primerov nedostojnega vedenja (7. člen), beračenja na javnem kraju (9. člen), uporabe nevarnih predmetov (prvi odstavek 11. člena ZJRM-a); zaznave poškodovanj uradnih napisov, oznak ali odločb (12. člen), zaznave pisanj po objektih (13. člen) zaznav vandalizma (16. člen), zaznav nedovoljenega kampiranja (18. člen) in v primeru nedovoljene uporabe živali (19. člen),
- d) ustrezno ukrepati v primeru neupoštevanja zakonitega ukrepa uradnih oseb (1. in 3. odstavek 22. člena ZJRM-a),

- e) zagotoviti fizično prisotnost občinskih redarjev na tistih mestih in krajih, ki so varnostno problematični glede na varnostno oceno ter varnostna tveganja in
- f) sodelovati s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami pri preprečevanju kršitev javnega reda in miru ter v njihovih akcijah na območju mesta Maribor.

Redar mora na kraju dogodka zadržati storilca prekrška, če ga je zalotil pri storitvi prekrška. Takšno pridržanje lahko traja do prihoda policije, vendar največ 1 uro.

5.5 NALOGE NA PODROČJU PREPREČEVANJA KAZNIVIH DEJANJ IN DRUGIH KAZNIVIH RAVNANJ

Naloge na področju preprečevanja kriminalnih pojavov so naloge, s katerimi se preprečuje izvrševanje kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj, kamor med drugim sodijo tudi prekrški ter kršitve finančnih, davčnih in drugih predpisov.

Redarstvo mora na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj ter kriminalnih pojavov v okviru svojih pristojnosti zlasti:

- a) s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati kazniva dejanja in druga kazniva ravnanja ter s tem prispevati k večji varnosti in kakovosti življenja ter dela v mestu Maribor,
- b) zagotoviti fizično prisotnost občinskih redarjev na tistih mestih in krajih, ki so varnostno problematični z vidika izvrševanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj in glede na varnostno oceno na področju preprečevanja kaznivih dejanj v mestu Maribor in
- c) sodelovati s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami in drugimi organi pri akcijah in drugih organiziranih oblikah preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj, kakor tudi sodelovati z navedenimi organi in službami pri rednem opravljanju redarskih nalog.

Poleg navedenega pa imajo občinski redarji na področju preprečevanja in odkrivanja kaznivih dejanj še dve obveznosti:

- a) občinski redar sme oziroma »mora« na kraju kaznivega dejanja zadržati storilca kaznivega dejanja, ki ga je zalotil pri storitvi kaznivega dejanja, in sicer do prihoda policije, vendar največ eno uro,
- b) občinski redar je dolžan v skladu z določbami zakona, ki ureja kazenski postopek, obvestiti policijo (lahko tudi državno tožilstvo), če pri opravljanju svojih nalog ugotovi, da se pripravlja, izvršuje ali je že izvršeno kaznivo dejanje, za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti ali na predlog.

5.6 NALOGE NA PODROČJU VARSTVA OKOLJA

Varstvo okolja je zelo široko področje, v katerega je mogoče posegati z bagatelnimi dejanji in ravnanji, ki so varnostno manj problematična, lahko pa tudi z hujšimi oblikami takšnih ravnanj (množična naklepna poškodovanja, vandalizem, požigi ...), največkrat pa se v okolje posega zaradi nastalih izrednih dogodkov kot so naravne nesreče (potresi, poplave, požari ...), prometne nesreče z »ekološkimi posledicami«, onesnaževanje okolja, poškodovanje zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine ter drugo.

Usmeritve Občinskega programa varstva okolja za Maribor (2008-2013) so: priprava in sprejem nove ter dosledno izvajanje obstoječe zakonodaje, trajnostna raba naravnih virov, vključevanje zahtev varstva okolja pri načrtovanju prostorskega razvoja, integracija oziroma upoštevanje okoljskih vsebin v sektorskih politikah, uvedba okoljskih tehnologij, spodbujanje trajnostne proizvodnje in potrošnje, ekonomska politika varstva okolja, dvig okoljske ozaveščenosti in dialog z vsemi zainteresiranimi ter sodelovanje javnosti in sanacija degradiranih območij.

Glede na navedeno mora Mestna redarska služba Maribor na področju varstva okolja zlasti:

- a) s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati vse možne oblike poseganja v okolje ter s tem prispevati k večji varnosti in kakovosti življenja in dela v mestu Maribor,
- b) zagotoviti fizično prisotnost občinskih redarjev na tistih krajih, ki so varnostno problematični z vidika varstva okolja, in tistih mestih, kjer pogosteje prihaja do nezakonitega in nedopustnega poseganja v okolje (vodovarstvena območja, krajinski parki – Krajinski park Drava in Krajinski park Mariborsko jezero, naravni spomeniki – tudi širše območje Mestnega parka, območje Natura 2000, itd.),
- c) storiti vse potrebno v okviru svojih pristojnosti za zmanjševanje posledic (škod, poškodb in izgub) nastalih zaradi naravnih in drugih nesreč ter izrednih dogodkov,
- d) sodelovati s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami in drugimi organi pristojnimi za varstvo okolja pri akcijah in drugih organiziranih oblikah zagotavljanja varstva okolja, kakor tudi sodelovati z navedenimi organi in službami pri rednem opravljanju redarskih nalog in
- e) opravljati druge naloge na področju varstva okolja, s katerimi se dviguje stopnja varnosti na javnih prostorih in območjih mesta Maribor.

5.7 IZVAJANJE NADZORA NAD NEPRAVILNO USTAVLJENIMI IN PARKIRANIMI VOZILI NA DOLOČENIH MESTIH IN KRAJIH

Zakon o varnosti cestnega prometa v 47. členu daje neposredno pooblastilo za izvajanja nadzora mirujočega prometa lokalni skupnosti. Glede na navedeno izvaja redarstvo nadzor nad nepravilno ustavljenimi in parkiranimi vozili in izreka mandatne kazni v primeru, kadar je vozilo:

- na prehodu za pešce in v razdalji manjši od 5 m pred prehodom,
- na kolesarski stezi, kolesarski poti, pločniku, pešpoti ali kolesarskem pasu,
- na železniškem prehodu ali manj kot 15 m od prehoda oziroma proge,
- v križišču in v razdalji manjši od 5 m od najbližjega prečnega roba vozišča,
- v predoru, podvozu, galeriji, na mostu in nadvozu,
- na označenem avtobusnem postajališču na vozišču ali manj kot 15 m od njega, je pa dovoljena ustavitev na postajališču izven vozišča, če s tem ni oviran avtobusni promet,
- na ozkem in nepreglednem odseku ceste (ovinku, pod klancem), če drugo vozilo ne bi moglo varno voziti mimo,
- na delu ceste, kjer bi bil prost prehod med ustavljenim oziroma parkiranim vozilom in nepretrgano vzdolžno črto na vozišču ali nasprotnim robom vozišča ali kakšno drugo oviro na cesti širok manj kot 3 m,
- na pospeševalnem, zaviralnem, prehitevalnem in odstavnem pasu,
- na mestu, na katerem bi vozilo zakrivalo postavljeni prometni znak ali napravo, ki daje svetlobne ali zvočne signale,
- na vozišču ceste izven naselja,
- na vseh prometnih površinah, ki niso namenjene prometu vozil,
- na mestu, na katerem bi parkirano vozilo onemogočilo vključitev v promet že parkiranemu vozilu,
- na cestah v naselju z dvema ali več prometnimi pasovi za vožnjo v isto smer in
- na označenem parkirnem prostoru za invalide razen invalidov iz 49. člena tega zakona.

V skladu z odlokom o ureditvi cestnega prometa v MOM je bila s strani Jožeta Piana iz Ljubljane na Ustavno sodišče RS vložena pobuda za oceno zakonitosti Odloka o ureditvi cestnega prometa v MOM, v delu, ki določa višino kazni za neplačano parkirnino v modri coni. G. Pian je bil mnenja, da kazen za neplačano parkirnino v modri coni ne more biti večja od kazni za nepravilno parkiranje. V ta namen je ustavnemu sodišču predložil plačilni nalog, ki se ni glasil nanj. Ustavno sodišče ga je pozvalo k izkazu pravnega interesa ter k jasni in določni opredelitvi določbe predpisa, ki bi naj bila nezakonita. Na podlagi presoje je ustavno sodišče pobudo zavrglo, saj je bilo mnenja, da pobudnik pravnega interesa, ki je potreben za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisa, v tej zadevi ne izkazuje. Razlog za slednje je v priglasitvi predloženega plačilnega naloga na tretjo osebo (Ur. list RS, št. 124/1997).

5.8 NALOGE V ZVEZI S POSEBNIM REŽIMOM PARKIRANJA

Z realnim pogledom na prostorsko zaokroženost mestne občine in s predpostavko, da je intenziteta nadzora v povezavi s frekvenco dogodkov na posameznih območjih, si redarska služba za izhodišče določevanja prostorskega obsega dela v prvi fazi določi le območja mesta in šele na podlagi ugotavljanja, sporočanja ter zbiranja obvestil, okolico mesta.

Skladno z Odlokom o ureditvi cestnega prometa v MO Maribor (MUV 20/2007) so javne parkirne površine (www.maribor.si):

- parkirne površine namenjene kratkotrajnemu parkiranju,
- parkirne površine, na katerih ni uvedeno plačilo parkirnine,
- parkirne površine, na katerih je uvedeno plačilo parkirnine,
- javne parkirne hiše v lasti MOM in ostale parkirne površine.

Skladno z Odlokom je parkiranje na območju kratkotrajnega parkiranja brezplačno. Na vidno mesto v vozilu je treba namestiti parkirno uro in označiti čas začetka parkiranja.

Kratkotrajno parkiranje (časovno omejeno parkiranje) se uvede na parkirnih pasovih v neposredni bližini upravnih funkcij.

5.9 NALOGE NA PODROČJU DINAMIČNEGA PROMETA

V začetku leta 2008 so bile sprejete Spremembe in dopolnitve zakona o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS, št. 37/2008), kjer so se na področju dinamičnega oziroma gibajočega prometa vnesle korenite spremembe glede pristojnosti občinskih redarjev.

Pri tem sta najpomembnejši dve pristojnosti občinskih redarjev, torej tudi redarjev Mestne redarske službe Maribor, in sicer:

- da lahko urejajo in nadzirajo promet na cestah Mestne občine Maribor in državnih cestah v naselju ter
- da lahko opravljajo nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovno dokumentirajo.

Pri izvajanju navedenih nalog občinski redarji po potrebi sodelujejo s posameznimi policijskimi postajami in drugimi organi in službami Mestne občine Maribor.

6 POTEK VODENJA POSTOPKA O PREKRŠKU

V tem poglavju bom podrobno opredelil potek vodenja postopka o prekršku, torej od neposredne zaznave prekrška do plačila oz. arhiviranja na mestni redarski službi.

Postopek o prekršku se začne z ugotovitvijo prekrška pooblaščenih uradnih oseb (redar oz. redarka), katerega podlaga je zajeta v Zakonu o varnosti cestnega prometa. Pooblaščen uradna oseba lahko kršitelju izreče opozorilo, pusti na vozilu obvestilo o prekršku, katerega v skladu z ZUP-om posreduje preko pošte ali vroči plačilni nalog na terenu v primeru prisotnosti kršitelja, kar navaja tudi Oreški (1999, str. 49) v članku objavljenem v knjigi Občinske inšpekcije.

Pooblaščen uradna oseba (v nadaljevanju redar/-ka) lahko kršitelju izreče ustno opozorilo. V tem primeru se postopek za kršitelja zaključi z najmilejšo sankcijo, s katero se predvideva, da bo zadostovala za prenehanje kršenja predpisov v skladu z Zakonom o varnosti cestnega prometa (v nadaljevanju ZVCP). V primeru, da redar/-ka kršitelju izreče pisno opozorilo o prekršku, se mora kršitelj redarju/-ki identificirati z osebnim dokumentom, zaradi vnosa podatkov o kršitelju/-ih v računalniško bazo podatkov, katere je potrebno še obdelati zaradi varovanja osebnih podatkov. Po pridobljenih internih podatkih je Mestna redarska služba Maribor leta 2007 izdala 398 pisnih opozoril, leto kasneje pa kar 743 takšnih opozoril, do 31.10.2009 je bilo izdanih 200 pisnih opozoril.

Kadar redar/-ka ne more vročiti plačilnega naloga na terenu, izda obvestilo o prekršku, katero pusti na vozilu kršitelja. Slednjih je v letu 2007 bilo izdanih 23.265, leto kasneje 15.470, v letošnjem letu (do 31.10.) pa 14.040.

Pooblaščen uradna oseba izmenja podatke o lastniku vozila z Ministrstvom za notranje zadeve (število opravljenih poizvedb za pridobitev podatkov o lastnikih vozil za leto 2007 je bilo 21.395, leta 2008 pa 8.276). Nato redarska služba preko pošte izda kršitelju plačilni nalog. Leta 2007 je bilo izdanih 21.681 plačilnih nalogov (od tega 1.069 na terenu), leta 2008 11.181 (od tega 1.125 na terenu), v letošnjem letu (tj. do 31. 10) pa 15.302 (od tega 980 na terenu).

V primeru izdanega in prejetega plačilnega naloga ima kršitelj 3 možnosti, in sicer:

- plačilo,
- neplačilo,
- ugovor.

Kadar se kršitelj odloči za plačilo izrečene kazni, ima v roku 16 dni po prejemu plačilnega naloga možnost plačila polovičnega zneska kazni. Po plačilu se zadeva zaključi in arhivira.

V drugem primeru (neplačilo) ima kršitelj možnost ugovora v 8 dneh po prejemu plačilnega naloga pri prekrškovnem organu, ki je izdal plačilni nalog. Če se za ugovor ne odloči in ne plača kazni, se zadeva odstopi v prisilno izterjavo Davčni upravi RS (v nadaljevanju DURS), ko je kazen izterjana se zadeva zaključi in arhivira. Glede na splošno stanje plačilne nediscipline v RS se v Mestni redarski službi Maribor redno preverjajo plačila izrečenih sankcij za prekrške. DURS-u se v skladu z določili 8. odst. 57. čl. in ob upoštevanju pogojev 44. čl. ZP-1 redno (2 krat na mesec) predajajo v izvrševanje oz. v izterjavo tisti pravnomočni in izvršljivi plačilni nalogi ter odločbe, za katere kršitelji globe ter stroškov postopka niso plačali. Vsi postopki izmenjave podatkov o izterjavah med Mestno redarsko službo Maribor in DURS-om od leta 2008 potekajo računalniško.

V obdobju od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2008 je Mestna redarska služba Maribor na DURS podala več zahtevkov za izterjavo. Trenutno stanje še ne izterjanih zahtevkov, na dan 31.12.2008, finančno znaša 1.264.332,53 EUR, pri čemer vrednost neizterjanih glob znaša 1.259.864,03 EUR in neizterjanih stroškov postopka prekrškovnega organa 4.468,50 EUR. Ob preverjanju uspešnosti izterjav DURS-a v obdobju od 1. 1. 2005 do vključno 31. 12. 2008 je bilo ugotovljeno, da so od 25.171 predlaganih izterjav, v celoti uspešno izterjali 19.774 njihovih zahtev, 795 zahtev pa le delno in s postopkom nadaljujejo. Uspešnost izterjave v navedenem obdobju predstavlja 54,7 % delež.

Če se kršitelj odloči za ugovor na izrečeno kazen, mora le-to vložiti pravočasno, to je v roku 8 dni od prejema plačilnega naloga. Prekrškovni organ na VII. stopnji lahko ugovor kršitelja zavrže s sklepom o zavrženju ali poda odločbo po ugovornem postopku. V letu 2007 je bilo 1.747 ugovorov na plačilne naloge, leta 2008 467 in leta 2009 (do 31. 10.) 520 ugovorov.

V primeru izdaje sklepa o zavrženju ima kršitelj naslednje možnosti:

- plačilo,
- neplačilo,
- zahteva za sodno varstvo.

Za prvi dve možnosti velja enak postopek kot je bil opisan pri izdaji obvestila o prekršku.

Kadar kršitelj vloži zahtevo za sodno varstvo, prekrškovni organ po uradni dolžnosti odstopi zadevo sodišču. Leta 2007 je bilo s strani prekrškovnega organa sodišču predloženih 345 spisov po vloženi zahtevah za sodno varstvo, leto kasneje jih je bilo predloženih 63, v letošnjem letu (do 31. 10.) 50. Sodišče predano zadevo preuči ter na podlagi zbranih dokazov izda sodno odločitev, ki je povezana s plačilom oz. neplačilom kazni. Kršitelj je dolžan poleg globe poravnati tudi stroške postopka – sodna taksa, katero mu izreče sodišče. Po prejemu plačila kršitelja, se zadeva zaključi in arhivira, v nasprotnem primeru se zadeva odstopi v prisilno izterjavo na DURS po elektronski pošti.

Prekrškovni organ izda odločbo po ugovornem postopku na tri načine, in sicer:

- odločba o ustavitvi postopka in odpravi plačilnega naloga,
- odločba z izrekom opomina in odmeri sodne takse,
- odločba o odpravi plačilnega naloga in izreku globe ter odmeri sodne takse.

V prvem primeru se postopek zaključi in arhivira. V drugem primeru prekrškovni organ izreče opomin ter odmeri sodno takso, katero je kršitelj dolžan poravnati, v nasprotnem primeru se zadeva odstopi v prisilno izterjavo na DURS.

Ob izdaji odločbe o odpravi plačilnega naloga, ima kršitelj v primeru nestrinjanja z izdano odločbo, pri prekrškovnem organu na VII. stopnji možnost vložiti zahtevo za sodno varstvo. V slednjem primeru ima prekrškovni organ možnosti:

- a) da izda sklep o zavrženju zahteve za sodno varstvo (v nadaljevanju ZSV),
- b) posreduje pravočasno dovoljeno in popolno zahtevo za sodno varstvo zoper odločbo na sodišče ali,
- c) izda odločbo o odpravi odločbe in nadomesti z novo odločbo

a) Kršitelj lahko zoper izdani sklep o ZSV ponovno vloži ZSV zoper sklep, katerega prekrškovni organ odstopi sodišču, katero odloči s sodno odločitvijo, kršitelj pa se nato odloči za plačilo oz. neplačilo. V prvem primeru gre zadeva takoj v arhiv, v nasprotnem (drugem) primeru gre za odstop dokumentacije na DURS in po končanem postopku se zadeva arhivira.

Kršitelj se lahko zoper izdani sklep o ZSV prav tako odloči za plačilo, v tem primeru se zadeva zaključi in arhivira. Kršitelj se lahko odloči za neplačilo globe in s tem naloži prekrškovnemu organu, da posreduje sodišču predlog za določitev uklonilnega zapora. Sodišče na podlagi predloga neplačane globe določi uklonilni zapor, ki ne izključuje plačila globe in traja najdlje 30 dni. V primeru neplačila globe se zadeva odstopi na DURS in se tako kot pri plačilu po zaključenem postopku arhivira.

b) Na podlagi vložene ZSV se lahko prekrškovni organ odloči za posredovanje pravočasne in dovoljene ZSV zoper odločbo na sodišče, ki poda sodno odločitev ter s tem sprejme 2 možnosti: potrditev odločbe ali odprava odločbe in ustavitev postopka. Kadar se odloči za potrditev odločbe ponudi kršitelju plačilo oz. neplačilo globe. Če kršitelj globo plača, se postopek zaključi in arhivira, v nasprotnem primeru gre za odstop zadeve na DURS in kasnejše arhiviranje.

V primeru odprave odločbe in ustavitve postopka se zadeva takoj zaključi in arhivira.

c) Prekrškovni organ se lahko na podlagi vložene ZSV odloči za odpravo odločbe in nadomestitev z novo odločbo, kateri sledi plačilo oz. neplačilo; v primeru slednjega ponovno nastopi DURS s prisilno izterjavo, ali pa se odloči za odpravo odločbe in ustavitev postopka, kateremu sledi zaključek in arhiviranje.

Kršitelj lahko v primeru izrečene globe nad 120 € poda prekrškovnemu organu predlog za obročno plačilo globe. Prekrškovni organ na podlagi predloga izda sklep, v katerem kršitelju ugotovi ali ne ugotovi na njegov predlog.

Kadar ugodni predlog, ima kršitelj možnost plačila na obroke, če pa kljub temu ne plača se prekrškovni organ poveže z DURS-om, kateri od kršitelja izterja polno globo v celotnem znesku. V primeru, da je predlog neugodno rešen za kršitelja (neugodeno), mora le-ta v enkratnem znesku poravnati globo, sicer prekrškovni organ zadevo ponovno odstopi na DURS.

V skladu z zakonom o prekrških (vir: Zakon o prekrških) ima kršitelj možnost, da predlaga prekrškovnemu organu opravo nalog v splošno korist. Prekrškovni organ takšen predlog (leta 2007 jih je bilo predloženih 39, leta 2008 15) posreduje pristojnemu sodišču, ki poda sodno odločitev. Slednja je lahko ugodna oz. neugodna. Če sodišče ugodni kršitelju, mu s tem naloži opravo nalog v splošno korist in s tem postopek zaključi. Kadar določene naloge s strani sodišča ne opravi, mu sledi prisilna izterjava s strani DURS-a. Slednje velja tudi za neugodno odločitev sodišča.

7 ZAKLJUČEK

Slej ko prej se vsi srečamo s pooblaščenimi uradnimi osebami mestne redarske službe, če ne prej, pa takrat ko naredimo prekršek. Ta je opredeljen v različnih zakonih, ki so osnova za delo mestnih redarjev. Slednji so s strani občine zadolženi za opravljanje različnih nalog v skladu z zakoni in podzakonskimi akti.

Z obvezno vzpostavitvijo občinskih/mestnih oz. medobčinskih redarskih služb v Sloveniji, so bile lokalne skupnosti primorane vzpostaviti red in spoštovanje ter izvajanje zakonov na lokalni ravni. Korak naprej v občinskem redarstvu je bil narejen z novim Zakonom o prekrških, kateri določa, da lahko občinsko redarstvo vodi hitri prekrškovni postopek na I. stopnji. Ta določba pomeni na eni strani veliko obremenitev občinskega/medobčinskega redarstva, na drugi strani pa omogoča reševanje zadev tam, kjer so bile odkrite, se pravi, obravnava zadev s strani prekrškovnega organa na občinskem oz. medobčinskem redarstvu. Za kršitelje, ki so obravnavani po hitrem postopku, še vedno obstaja možnost zahteve za sodno varstvo, kar od zakonodajca zahtevajo mednarodni akti in Ustava Republike Slovenije.

Zakon dovoljuje ustanovitev medobčinske redarske službe kot organa skupne medobčinske uprave. O slednjem govori tudi Evropska listina o lokalni samoupravi, ki navaja povezovanja in sodelovanje lokalnih skupnosti. Znano je, da imamo v Sloveniji veliko majhnih občin, ki pa žal nimajo zadostnih pogojev za delovanje obveznih elementarnih funkcij, kaj šele za ustanavljanje in vodenje občinskega redarstva. Zanje je vsekakor smotrno povezovanje v medobčinsko redarsko službo, saj je tovrstno povezovanje najbolj optimalna rešitev problema v majhnih občinah. Spremembe na področju povezovanja občin določa Evropska listina o lokalni samoupravi, ki jo je naša država v celoti ratificirala in jo je potrebno spoštovati.

S sprejetjem Zakona o občinskem redarstvu so občinski redarji pridobili nova pooblastila in naloge, ki so jih dolžni izvajati in spoštovati. Pred sprejetjem zakona so občinski redarji opravljali samo naloge na področju mirujočega prometa, v zvezi s katerim je bila opravljena tudi revizija (l. 2005) v MOM s strani Računskega sodišča RS. Slednje je ugotovilo, da politika mirujočega prometa v MOM ni uspešna glede na zastavljene kriterije analize. S sprejetjem Zakona o občinskem redarstvu so občinski redarji dobili dodatna pooblastila in naloge na področju JRM-ja. Kljub dodatnim pooblastilom, se občinski redarji pri izvajanju nalog na področju JRM-ja srečujejo s težavami, saj opravljenih nalog ne morejo izvesti v celoti. Pri slednjih jih omejujejo nepopolna pooblastila, zato bi bilo nujno predlagati in sprejeti spremembe, ki bi omogočile izvedbo postopka do konca. Npr. pri fizični sili, ki jo lahko uporabi samo v primeru napada, bi morala biti predlagana in potrjena možnost vklenitve kršitelja JRM-ja že pri upiranju, ne pa šele pri napadu.

Postopek vodenja o prekršku je ena izmed poglavitnih nalog, ki jo opravlja Mestna redarska služba Maribor. Postopek ima tako kot večina postopkov dobre in slabe lastnosti. Dobra je povezana z dejstvom, da ima redarska služba funkcijo prekrškovnega organa, kateri lahko samostojno odloča o prekršku na I. stopnji. Čas trajanja in izterjava prekrška sta negativni strani tega postopka, saj sam postopek traja predolgo zaradi: nenehnih ugovorov in pritožb kršiteljev ter zavlačevanj s plačilom izterjanih zneskov, zaradi nerednih oz. nezadostnih prilivov na transakcijske račune. Posledica je zavlačevanje postopka v nedogled. Na tem področju bi morala RS uvesti finančno policijo, katera bi skrbela za finančno disciplino in bi bila v veliko pomoč DURS-u.

LITERATURA

1. BEŽAN, Iztok. Naloge in oprema pooblaščenih delavcev občinskega redarstva. V: VLAJ Stane, (ur.): Občinske inšpekcije, Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli, 1999
2. DŽEMAL, Durić; Reimond, Jeršin. Organizacija, delovanje in oprema občinskega redarstva. MNZ, Ljubljana, 2008.
3. Interno gradivo mestne občine Maribor, 2008.
4. LAVTAR, Roman. Celovita zakonska ureditev občinskega redarstva. Časopis: Skupnost občin Slovenije, 2006.
5. LAVTAR, Roman. Naloge občinskega redarstva – nov pravilnik. Pravna praksa, 2006, let. 25, št. 6, GV REVIJE, založništvo časopisov in revij d. o. o., Ljubljana, 2006.
6. LAVTAR, Roman. Zakon o občinskem redarstvu s komentarjem. GV Založba, Ljubljana, 2007.
7. LAVTAR, Roman. Zakon o občinskem redarstvu. Pravna praksa, 2007, let. 26, št. 2, GV založba d. o. o., Ljubljana, 2007.
8. OREŠKI, Štefan. Potek postopka izterjave denarne kazni takoj na kraju prekrška. V: VLAJ Stane, (ur.): Občinske inšpekcije, Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli, 1999.
9. PORTIR, Janez. Pooblastila in praktični postopki občinskih redarjev. MNZ, Ljubljana, 2008.
10. RAČUNSKO SODIŠČE RS. Politika mirujočega prometa Mestne občine Maribor. Revizijsko poročilo, 2005, Ljubljana.
11. SODJA, Boris. Usposabljanje občinskih redarjev. V Žarišču, 2009, št. 64/65, Skupnost občin Slovenije, Maribor, 2009.
12. VIRANT, Grega. Skupna (medobčinska) redarska in inšpekcijska služba. V: VLAJ Stane, (ur.): Občinske inšpekcije, Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli, 1999.
13. VRŠEC, Milan. Občinsko redarstvo: implementacija Zakona o občinskem redarstvu.
14. ŽABERL, Miroslav. Občinski redar in uporaba sile. Pravna praksa, 2007, št. 4, GV založba d.o.o., Ljubljana, 2007.

VIRI

1. Mestna občina Maribor. URL= » <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=8842>«. 3.8.2008
2. Pravilnik o policijskih pooblastilih. Ljubljana: Ur. list RS, št. 40/2006
3. Tednik Mladina. URL=« http://www.mladina.si/tednik/200424/clanek/slo--policijska_drzava-jure_trampus/«. 29.07.2009
4. Ustava RS. Ljubljana: Ur. list RS, št 33/1991
5. Zakon o lokalni samoupravi-UPB2. (2007). Ljubljana: Ur. list RS, št. 94/2007
6. Zakon o občinskem redarstvu. Ur. list RS, št. 139/2006
7. Zakon o prekrških. Ur. list RS, št. 3/2007
8. Zakon o varnosti cestnega prometa. Ur. list RS, št. 56/2008
9. Zakon o varstvu javnega reda in miru (2006). Ljubljana: Ur. list RS, št. 70/2006

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORICE

IZJAVA

Podpisan Dejan DUŠEJ, rojen 08.06.1978, študent Fakultete za upravo, visokošolskega študijskega programa, vpisna številka indeksa 27022.

IZJAVLJAM

da sem avtor diplomske naloge z naslovom POSTOPKI IN NALOGE MESTNE REDARSKE SLUŽBE MARIBOR.

Dovoljujem, da se delo objavi na spletu v skladu s pravili Fakultete za upravo.

Datum:

Dejan DUŠEJ

Diplomsko nalogo je lektorirala slavistka Milja ROLJIČ.